Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕНИЯ 1893.
„СВОБОДА“
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ“
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA“.

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA“
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 14-го СЕРПНЯ 1919. Ч. 96. VOL. XXVII. JERSEY CITY, N. J. THURSDAY, AUGUST 14, 1919. No. 96.

ДАЛЬШИЙ НАСТУП ПОЛЯКІВ І ДЕНІКІНА НА УКРАЇНІ.

Війска ґен. Денікіна маширують на Одесу, Поляки наступають в напрямі Дніпра.

Польська делеґація з Волині домагаєть ся прилученя її до Польщі.

Заповідають близкий упадок правительства адмірала Колчака на Сибіри.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

ВІДПОВІДЬ МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ ДЕЛЕҐАЦІЇ В СПРАВІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Галицькі Українці мають одержати тимчасово територіяльну автономію.

БЕРНО, 16. липня. — Ґенеральний секретар мирової конференції повідомив українську мирову делеґацію про слідуюче рішенє головної ради в справі східної Галичини:

„Польське правительство одержало порученє установити в східній Галичині цивільну управу на підставі попередної умови з державами аліянтів, після котрої місцеве населенє має одержати можливо як найширшу територіяльну самоуправу враз зі запорукою політичної, релігійної і особистої свободи. Ся умова буде оперта на праві самовизначеня, котре то право населенє східної Галичини в справі своєї політичної приналежности пізнійше має перевести. Реченець на переведенє сього права визначать аліянти або тіло, уповажнене до сего аліянтами".

Українська мирова делеґація внесла проти сього рішеня протест до мирової конференції.

Після занятя польськими військами східної Галичини Поляки одержали від аліянтів припорученє установити провізоричну цивільну управу на сій території. В сей спосіб одержали Поляки необмежену змогу при помочи випробуваних насильств приготовити відповідно приобіцянє переведенє права самовизначеня. Ся обітниця не впровадить Українців в блуд. Український нарід має на те лише одну відповідь. Він не покине боротьби у східній Галичині під жадним услівем, аж доки не позбудеть ся раз на все ненависного польського пановання на сій українській землі.

ПОЛЬСЬКІ ВІЙСКА ПОСУВАЮТЬ СЯ ЗДОВЖ ПРИПЕТИ В НАПРЯМІ ДНІПРА.

Загальний наступ Поляків здовж горішного Дніпра.

ЛОНДОН, 11. серпня. — Польські війска після занятя Минска, який здобули по двотижневій завзятій боротьбі з большевиками, розпочали здовж горішного Дніпра, від Минска до Припети, новий наступ проти большевиків, як се доносить урядовий звіт міністерства війни.

Большевицькі війска помимо завзятого опору не були в силі устояти ся проти польських війск. Военні операції Поляків, які мали на цїли відтяти большевицьку армію, приневолили її до відвороту.

Польська армія на полудне від Припети посуваєть ся скоро в напрямі Дніпра.

ПОЛЯКИ ВЕДУТЬ ДАЛЬШЕ НАСТУП ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ НА БІЛОРУСИ.

Делеґація з Волині (?) домагаєть ся влученя Волині до Польщі.

БАЗИЛЕЯ, 9. серпня.—Польська армія, яка здобула Минск, розпочала новий наступ проти большевиків, як се доносить бездротна телеграма з Варшави. Польські війска є добре вправлені і є заосмотрені в сильну артилерію.

Инша телеґрама з Варшави доносить, що до Варшави прибула делеґація з давної волинської ґубернії (делеґація польських дідичів. — Ред.), яка заявила перед послами держав аліянтів бажанє влученя Волині до Польщі.

АРМІЯ ҐЕН. ДЕНІКІНА ЗАЙМАЄ ДАЛЬШЕ УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ.

Московські війска наступають в напрямі Одеси.

ЛОНДОН, 12. серпня. — Наступ армії ґен. Денікіна відбуваєть ся в полудневій Росії з добрим успіхом помимо сильного опору, який ставлять її війска большевицькі, як се доносить звіт, оголошений нині військовим бюром.

Урядовий звіт звучить:

„Зі занятем міста Камішина над Волгою, що мало місце дня 28. липня, війска ґен. Денікіна взяли 11.000 полонених і здобули 60 гармат, 150 машинових крісів та величезну скількість военних матеріялів.

„Два найліпші большевицькі полки зістали знищені. Кінні відділи армії ґен. Денікіна получили ся в околиці озера Елтон з уральськими козаками, які становлять ліве крило армії адм. Колчака.

„Здобувши Очаків (над Чорним морем), армія ґен. Денікіна творить тепер з армією адм. Колчака один одноцільний боевий фронт, який сягає від Ураля аж до Чорного моря. Війска ґен. Денікіна є віддалені тепер лише 50 миль від боевого фронту Румунії.

„На схід від Кременчука (над Дніпром, на полудневий захід від Полтави) війска ґен. Денікіна побили відділ большевиків, беручи 1.000 полонених. Підчас здобутя Полтави большевики втратили 130 льокомотив, 2 панцирні поїзди, 1.200 возів, 20 гармат і велику скількість амуніції. Мешканці освободжених міст виказують велику радість з приводу побіди над большевиками".

З дальших і повисше наведених телеграм показуеть ся, що війска ґен. Денікіна займили цілу ґубернію таврійську і катеринославську та більшу половину харківської, полтавської і херсонської ґубернії. На полудневій Україні війска ґен. Денікіна є віддалені всего 50 миль від границї Бесарабії, здовж котрої стоять війска румунські.

Проти війск ґен. Денікіна борють ся українські війска большевицькі і самостійна селянська армія під проводом Зеленого в Полтавщині, яка має числити 100.000 селян, але не є відповідно зоружена і не має достаточно амуніції.

На західнім фронті українськім военне положенє представляєть ся, як слідує:

Польські війска, занявши цілу східну Галичину і половину волинської ґубернії, розпочали дальший наступ на українські землї. Недавні вісти доносили про наступ польських війск в напрямі Каменця Подільського, а повисше наведена телеґрама доносить про новий наступ Поляків на полудне від Припети (у волинській ґубернії) в напрямі Дніпра.

З того наглядно показуєть ся, що Поляки мають намір займити цілу Волинь і Поділє, щоби получити ся над Дніпром з військами ґен. Денікіна і разом з ними розпочати спільний наступ в напрямі Киева.

З урядових заяв українського правительства Петлюри виходить, що воно не стоїть в жаднім порозуміню з ґен. Денікіном, якого воно вважає ворогом независимої України.

На підставі повисше наведених вістий можна заключати, що як Поляки так і ґен. Денікін під покришкою боротьби з большевиками мають на цїли заняти цїлу Україну і знищити самостійне українське правительство.

ДР. ПЕТРУШЕВИЧ ІМЕНОВАНИЙ ДИКТАТОРОМ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Галицький директоріят перебуває в Камінци Подільськім.

КОПЕНГАҐЕН, 22. липня. — Бездротна телеґрама з Камінця Подільського, датована дня 18. липня, доносить про отсї зміни в українськім правительстві:

Державний секретаріят західно-української народної републики передав усю свою власть на президента Петрушевича, який іменував дотеперішного премієра кабінету, д-ра Сидора Голубовича, своїм повновласником для внутрішних справ, а бувшого міністра зелізниць, Мирона, повновласником для справ зелізничих і технїчних.

Директоріят західно-української народної републики. находить ся в тійсамій місцевости, в якій є осідок українського директоріяту, на чолі котрого стоїть Семен Петлюра.

(Осідком українського правительства є Каменець Подільський. Недавно була вістка, що українське правительство перенесло свій осідок з Камінця Подільського до Винниці, в Київщині, але доси нема урядового потвердженя сеї вістки).

В РОСІЇ.

БЛИЗКИЙ УПАДОК ПРАВИТЕЛЬСТВА КОЛЧАКА.

Армія Колчака знищена. — Приготоване до перенесеня осідку з Омска до Іркутска.

ВАШІНҐТОН, 11. серпня. — Положенє сибірської армії адм. Колчака є так критичне, що в урядових кругах американських зовсім отверто говорить ся про близкий упадок правительства Колчака. Війска Колчака вправді ще хоробро борють ся проти большевиків, але з причини браку оружа і амуніції їх сили слабнуть, підчас коли большевицька армія є добре зоружена і стоїть під командою добре вправлених німецьких офіцирів.

Прийшов час, як се заявив високий урядник американського правительства, щоби приготовити нарід на вістку про можливість упадку Колчака.

Вісти, які одержало американське правительство зі Сибіри в протягу останних двох днів, вказують, що сибірська армія уступила знова 160 до 170 миль назад. В останних кількох тижнях сибірська армія була приневолена уступити 800 миль на схід від своєї первісної боевої лінії.

Адм. Колчак робить всі можливі зусиля, щоб зреорганізувати свої здеморалізовані війска і здержати дальший наступ червоної армії, але американські військові знавці сумнівають ся, чи Колчакови се вдасть ся.

Одержані зі Сибіри вісти доносять, що Колчак видав вже зарядженя в справі опорожненя Омска і перенесеня осідку свого правительства до Іркутска.

Силу армії Колчака, яка находить ся в лихім стані, оцінюють на 100.000, коли тимчасом добре зоружена армія большевиків числить 300.000 до 500.000 жовнірів.

Вправді армія ґен. Денікіна, яка одержала від Англії зоруженє і военні матеріяли, переводить успішний наступ в полудневій Росії, однак сї успіхи не можуть зрівноважити великого пораженя, яке потерпіла армія Колчака. Заходить поважна небезпека, що большевики, здобувши цілковиту контролю над західною частию Сибіри, звернуть більшу часть своїх війск проти Денікіна.

Адм. Колчак не може надіяти ся на якусь видатнійшу поміч зі сторони аліянтів, яких війска находять ся у східній Сибіри, у віддаленю около 5.000 миль від теперішного боевого фронту.

Упадок Колчака вплине деморалізуючо й на всі прочі протибольшевицькі правительства, які признали омське правительство Колчака. Заходить небезпека, що большевики здобудуть небавом контролю в цілій Росії.

В Челябинску здобули большевики 4.000 возів і 100 льокомотив.

ЛОНДОН, 10. серпня.—Большевицька бездротна телеґрама з Москви доносить, що крім 10.000 полонених, яких взяла большевицька армія в Челябинску, вона здобула 4.000 возів і 100 льокомотив та величезні засоби поживи.

Бувший шеф большевицької армії увязнений.

КОПЕНГАҐЕН, 11. серпня. — З Гельзінґфорсу доносять на підставі вістки, одержаної з Петроґраду, що на приказ савєтського правительства увязнено бувшого шефа большевицької армії, ґен. Вататіса, і його заступника. Оба вони обжалувані о пляноване протибольшевицького замаху.

Колчак казав розстріляти в Томску 16 большевиків.

ЛОНДОН, 11. серпня. — Російська урядова телеґрама доносить, що на приказ Колчака розстріляно в Томску 16 членів большевицької партії.

Ленін хоче погодити ся з умірковаными соціялістами.

ЛОНДОН, 11. серпня. — Нинїшна телеґрама з Копенгаґен доносить, що в Москві прийшло до поважних заворушень так, що Ленін думає над перенесенєм осідку свого правительства до Тули та є готовий погодити ся з умірковаными соціялістами.

Телеґрама з Гельзінґфорсу доносить, що Ленін має намір уступити з уряду премієра. Упадок савєтського правительства на Угорщині мав викликати пригноблене серед прихильників Леніна.

З причини страченя 150 провідників, яких на приказ Леніна покарано смертию, страйки поширили ся на цілу Росію. Большевики роблять всякі можливі зусиля, щоби задержа контролю у своїх руках.

Німеччина увільняє Радека.

ЛОНДОН, 11. серпня. — Німецьке правительство заявило, що випустить на волю російського большевицького аґітатора Радека під услівем, коли він безпроволочно опустить Німеччину.

Радек заявив підчас розмови, що савєтське правительство є готове розпочати переговори з аліянтами. Воно підписало би сейчас розем з аліянтами в Архангельску і оголосило би амнестію для протиреволюціонерів в Росії

В НІМЕЧЧИНІ.

Установчі збори будуть перенесені в жовтни до Берліна.

БЕРЛІН, 11. серпня. — В місяци жовтни установчі збори будуть відбувати свої засіданя вже в Берліні. Праці над очищенем парляменту, який, підчас заворушень служив за нічліг для товпи, вже на укінченю. Очищенє вимагає 6 місяців праці і коштує чимало гроший,

НА УГОРЩИНІ.

ГОЛОВНА РАДА ГОДИТЬ СЯ, ЩОБИ РУМУНСЬКІ ВІЙСКА ПОЗІСТАЛИ НА УГОРЩИНІ.

Аліянти побоюють ся нової революції большевиків на Угорщині.

ПАРИЖ, 11. серпня. — Мирова конференція, як се доносять з урядових кругів, зовсім змінила своє становище супроти Румунії. Мирова конференція рішила не домагати ся від Румунії опорожненя Угорщини, коли одержано вісти, що на Угорщині ведеть ся потайна аґітація большевиків в ціли викликаня нової революції.

Мирова конференція заявила ся однак рішучо проти вивоженя з Угорщини средств поживи з огляду на те, що се пособляє аґітації крайних елементів.

Привернено право посіданя приватної власности.

БАЗИЛЕЯ, 10. серпня. — Нове угорське правительство знесло закон комуністичного правительства про знесенє приватної власности, як се доносить телеґрама з Будапешту.

До Будапешту прибув відпоручник сеґединського угорського правительства, ґр. Текелї, і відбув довшу конференцію з архикнязем Йосифом, а відтак з премієром Кабінету, Фрідріхом.

Установчі збори мають порішити форму правительства.

ЛОНДОН, 11. серпня. — В розмові з кореспондентом „Дейли Нюс" архикнязь Йосиф заявив, що справа евентуального приверненя монархічного устрою Угорщини належить до установчих зборів.

Вибори до установчих зборів мають відбути ся за шість тижнів. „Нашим бажанем є, — як се заявив архикнязь Йосиф — жити в приязни з аліянтами".

Премієр Фрідріх сказав, що після його особистого переконаня монархічний устрій на Угорщині не буде привернений.

Увязнено 200 студентів-комуністів.

БЕРЛІН, 11. серпня. — В Будапешті увязнено 200 студентів, між тими богато Жидів і бувших большевицьких провідників, як се доносить телеґрама з Будапешту.

На Угорщині грозить небезпека вибуху погромів проти Жидів.

НА БАЛКАНІ.

Небезпека нової війни на Балкані.

ПАРИЖ, 12. серпня.—Грецькі війска є нагромаджені в значній силі здовж границї Болгарії. Треба надіяти ся, що Греція має намір заняти силою Тракію на случай, коли американські мирові делеґати не зголять ся признати Греції сю територію.

Донесеня з Греції про намір занятя Тракії спричинили застій в дальших мирових переговорах. Американські делеґати обстоюють, щоби Тракію признати Болгарії, а не Греції. До крізи прийшло, коли американські делеґати відкинули предложенє грецького премієра Венізельоса.

Як довго Злучені Держави і Греція не прийдуть до порозуміня в справі Тракії, дальша праця над уложенєм болгарського і турецького договору мусить бути здержана. Рівночасно заходить небезпека нової війни на Балкані.

В АНГЛІЇ.

В Англії відкрито большевицький заговір проти правительства.

ЛОНДОН, 11. серпня. — В місті зроблено нечайно ревізію в головній большевицькій кватирі. Поліція забрала пляни і проклямації, які мали на ціли поваленє правительства і установленє савєтської диктатури.

Надіють ся, що власти переведуть богато арештовань. Забрані документи виказують, що савєтські аґітатори старали ся поширити большевицьку пропаґанду передівсім серед лондонських робітників, а також серед армії і маринарки. В інструкціях большевицьких були подані подробиці в справі розоруженя залоги і зорганізованя червоної армії.

Савєтська література була або друкована потайно в Лондоні або перевезена до Англії з Росії.

В ХІНАХ.

Хінський парлямент проголосив закінченє війни з Німеччиною.

ПЕКІН, 10. серпня. — Хінський парлямент ухвалив нині резолюцію, уповажняючи президента видати манифест, що военний стан між Німеччиною і Хінами більше не істнує.

Сей крок зробило хінське правительство тому, що воно свого часу виповіло було війну Німеччині, але тепер мирового договору не підписало з причини услівя, на підставі котрого півостров Шантунґ признано Японії.

Ґен. Макензен переводить організацію 5-міліонової армії в Хінах.

ВАШІНҐТОН, 11. серпня. — Маршалок Макензен і 8.000 німецьких офіцирів є заняті при органїзованю 5-міліонової армії в Хінах, як се доносить лист з Німеччини до д-ра Шарфа у Вашінґтоні. Ся вістка має походити з урядових німецьких жерел.

Після сього донесеня маршалок Макензен, який вже від весни перебував в Хінах, прибув недавно до Берліна, щоби звербувати ще більше офіцирів до Хін. В короткім часі маршалок Макензен відїзджає знова до Хін.

"SVOBODA" (LIBERTY)

Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

КОЛЧАК ПРОГРАЄ.

Аліянти хотіли зробити Александра Колчака, бувшого адмірала чорноморської фльоти, великим чоловіком, правителем цілої бувшої Росії. Дали йому на поміч Чехів; дали йому свої війска; дали йому оруже, амуніцію, гроші, все, чого потребував. Він також зібрав собі своє військо, в якім найбільше було Калмуків і Монголів і в короткім часї Колчак при тій всій підмозї був господарем цілої Сибіри з виїмком деяких околиць, в яких большевицькі повстанцї не переставали воювати Колчакових війск.

Почувши ся на силї, Колчак видав — тому кілька місяців — приказ „маширувати на Москву".

Той „марш на Москву" скінчив ся акуратно таксамо, як кайзерів марш на Париж. Скінчив ся повним відворотом на Сибір.

Аліянти, котрі так одушевлялись Колчаковим „маршом на Москву", що аж хотіли його признати „всеросійським" правителем, тепер також зачали відворот від Колчака. Вже говорять, що тяжко його буде признати, коли він не має сили.

Але ще тяжше буде признати, як він стратить цілу Сибір. Тодї він буде правителем „всеросійським", але без держави.

Аліянти могли в часї війни вже дечого навчитись про народи давної Росії, але, як видно, вони майже нічого не навчились, а особливо не навчилось правительство Франції і всї її теперішні політичні керманичі. Вони хотіли збудувати велику російську імперію і велику польську імперію. Обі імперії брались вони будувати при помочи аристократії, аристократії московської і польської.

На дїлї хотіли вони відбудувати двох трупів з минувшини — історичну Росію й історичну Польщу.

Невдача Колчакова могла би навчити розуму політичного аліянтських політиків, а особливо французьких, аби не зачинали воскресати російського і польського трупа при помочи аристократії.

Вони могли би навчитись, що на землях бувшої Росії можуть повстати тільки національні демократичні републики і тільки на сій основі можна привернути мир і лад в східній Европі, але ніколи при помочи воскресаня трупів.

Але тяжко вимагати від старосьвітських політиків і банкирів, аби вони зрозуміли дух часу і похід побідного демократизму.

Їх треба аж переконати дїлами. Як побачать, що їх старосьвітська політика, оперта не на народї, а на аристократії, впаде, то може пізнають, що ішли злою дорогою. Та се може бути запізно для теперішних старосьвітських керманичів політичних.

ЯК ФЕДЕРАЦІЯ ВИСИЛАЛА ДЕЛЄҐАТА ДО ПАРИЖА

Коли мирова конференція позволила Полякам остатись в галицькій Українї, пан Цеглинський у своїй федераційній ґазетї став вичисляти виновників сього. Всї, казав, винні, — від кайзера аж до президента Вілсона; лише одна Федерація і він нічого не винні. Що більше, та Федерація і той пан Цеглинський, що, каже пан Цеглинський, мають великі заслуги для рідного краю.

Які тї заслуги, він мовчить, але український загал потрохи про них знає. А щоби знав більше, ми отсе містимо допись з Ню Йорку, яка трошки кидає сьвітла на заслуги пана Цеглинського і його Федерації для оборони рідного краю.

Ся допись звучить:

„На тиждень передтим, як з Парижа прийшла вістка, що мирова конференція уже порішила долю Галичини, у Федерації відбували ся наради про Париж. На нарадах був присутний також п. Іцох Рейнен, який донедавна робив в жидівськім банку в Бостонї, а тепер є головним менаджером Федерації. П. Січинський почав наради і запитав ся, що Федерація має робити з висилкою делеґата на мирову конференцію до Парижа, бо Федерація збирала гроші від народу тай обіцювала, що пішле двох делеґатів на мирову конференцію, а тепер зібрала гроші і не післала анї одного, через що всї люди від Федерації відступили, бо кажуть, що Федерація їх здурила. На те люди стали казати, що иншої ради нема, лише таки вислати делеґата; як не можна двох, то хоч одного, бо ліпше пізно як ніколи, а люди ще може навернуть ся назад до Федерації, як побачать, що вона їх уже більше не дурить. На се п. Січинський каже, що сю справу треба наконець уже порішити, бо инакше Федерація розібєть ся, і питаєть ся п. Рейнена: „А ви, пане Рейнен, що би ви порадили нам зробити?" Пан Рейнен каже: „Я, моє панови, не є політик, лиш бізнесмен. Але як ви уже мене питаєте, то я уже вам скажу, що моя жидівська голова менї скаже. Я вам таки отверто скажу, що як треба їхати, то їхати". **На то пан Цеглинський каже: „Ну, але хто поїде?" Пан Рейнен каже: „Я не політик, а бізнесмен, але таки скажу: Тут нема инчої раде, лише ти, Цеглинський, бери тай їдь. Тут инче чоловік розумнійше від тебе нема, і тебе там в Парижи уже знають, і ти їх знаєш, і тобі буде найліпше пасувати, аби ти поїхав".** Пан Цеглинський звеселів, як би його хто маслом смарував, що його так хвалять, і каже: „Але я їхати не потребую. Я тут маю добру посаду. Тяжко робити не потребую, а платню маю добру, то менї Парижа не треба". Люди стали казати, що як у Вашінґтонї ухвалювали висилати делеґатів, то всї думали, що поїде Цеглинський тай Січинський, але Цеглинський каже: „Що з того, що так думали? Ми за то не відповідаємо. Я їхати не їду, а проти того, щоби Січинський їхав, я сам протестую, бо як він лише там приїде, то його зараз заарештують. Зрештою чи ви не маєте нікого більше кромі мене і Січинського? Вже більше політиків не маєте? А Ревюк що, не політик? Я знаю, певно, що він хоче їхати". На то каже Іцох Рейнен: „Я не політик, але у мене є жидівська голове і я вам щось скажу. Я того Ревюка добре не знаю, але менї здає ся, що він нам не добре. Я тут ще не довго, але я виджу, що він до ґазети не пише; не уміє писати, Федерацією не інтересує ся. Як не маєте кого посилати до Парижа, то се також добре і політично. Ну, чому? Ну, тому, що як би то певно знати, що в Парижи все піде олрайт, то добре би було, якби там наш делеґат було, чи то ти, Цеглинський, чи Січинський. Але справа з Україною ще всяко може стати. Може добре, а мо не добре. А як не добре, то нам ліпше, аби там нашого федераційного делеґата не було, бо тодї ми будемо мочи спокійно критикувати остро усїх делеґатів у Парижи і ніхто нам не буде міг казати, що ми тут таки винні. Як поїде наш делеґат від Федерації і що скаже на другого делеґата, то тамтой скаже зле за нашого, і одні люди будуть думати, що тамті винні, але другі будуть думати, що наш делеґат винен. А як не пішлемо, то люди усе скажуть, що ми є „райт". Лише треба в ґазетї написати, що ми вишлемо делеґата, як буде потреба, аби нарід успокоїти. Тепер ви саме менї скажіть, чи добре каже моє жидівське голова, чи добре не каже?" Всї політики сьміяли ся, а пан Цеглинський каже: „Що жидівська голова, то жидівська", і на його внесене ухвалено, аби так зробити, як радить Іцох Рейнен".

Наша редакція не уважає за потрібне давати поясненя до сего листа. Кождий читач пояснить собі без труду політику панів Рейнена, Цеглинського і Січинського.

ПРОТЕСТ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РАДИ У ЛЬВОВІ ПРОТИ ПОЛЯКІВ.

(Спеціяльно до „Свободи" від Українського Пресового Бюра в Данії).

Телєґрама з Відня, 4-го липня 1919, доносить, що Українська Народна Рада у Львові вислала ноту до представників Західно-Української Народної Републики у Віднї, в якій слідуючим способом описує страшне положенє Українців у занятій Поляками части східної Галичини:

Масові арештованя й інтернованя української інтеліґенції і всїх осіб, котрі колинебудь були на службі української держави, продовжають ся, причім вистарчить найменьший донос, аби інтернувати непоблажливого. Українську інтеліґенцію у Львові і взагалї в цїлім краю позбавлено свободи, а навіть інтерновано урядових заступників Української Народної Републики, професора університету д-ра Кирила Студинського і директора банку д-ра Володимира Охримовича. Від тижня напливають до славних львівських тюрем все нові транспорти інтернованих Українців з кругів інтеліґенції і селянства, також українського духовенства, між ними 45 Василіян з Жовкви і Крехова.

Польські військові власти працюють явно над знищенєм українського духового житя, заборонивши всї українські часописи. З друкарнї Ставропіґії забрано всї машини, так, що її треба було зачинити. Василіянську друкарню в Жовкві, якій заледви чи можна знайти рівну у східній Европі, Поляки реквірували. Бібліотеку і архіви василіянського монастиря в Жовкві і Крехові немилосерно знищено або зрабовано.

Господарська руїна Українців може наступити через се, що „Сільський Господар" і „Краєвий Союз Господарсько-Торговельних Спілок" замкнено властями, а всї гроші і вкладки як також господарські прибори зрабовано. Львівським банкам наказано трактувати Українців яко горожан під державним наглядом і яко заборонених українських клієнтів, а фінансовим інституціям наказано виплачувати Українцям не більше як 4.000 корон місячно.

Українську ґімназію у Львові, український Народний Дім, духовний семинар, українську школу ім. Шашкевича та інтернат у Львові польські власти реквірували і замкнули для Українців. В той спосіб маєть ся відобрати Українцям всї публичні українські будинки.

Торжественно заключеної угоди про виміну інтернованих та інвалідів Поляки не додержали. Провідник українських соціял-демократів, др. Володимир Старосольський, ще дальше інтернований, мимо того, що граф Дідушицкий, в заміну за котрого мало ся виміняти д-ра Старосольського, вже від чотирох місяців находить ся на волї.

Львівські вязниці й арешти переповнені десятками тисячів нещасливих. Інтеліґенція і селяни терплять страшно і мусять тижнями голодувати без допитів і переслухань, чи вони винуваті чи ні.

В публичнім житю позбавлено Українців всяких прав. Українську мову, урівноправнену у всїх школах і урядах цілої Галичини за часів австрійсько-польського пановання, викинено зі всїх шкіл і урядів не лише у Львові, але й у цїлій східній Галичинї. Повітова шкільна рада у Львові заборонила українську мову в школах в українських селах львівського повіту. Українських професорів і доцентів львівського університету уважаєть ся за злочинців; крім того кажуть їм складати присягу на вірність польській державі. Тасама доля стрічає всїх українських урядників, судіїв, зелїзничників, почтарів і польських урядників, котрі від початку падолиста були приналежними до західно-української держави.

Звісного українського провідника і посла до сойму Нижанковського, пароха в Голоботові, розстріляно без удїленя сьвятих тайн. Недалеко Стрия арештовано місію українського Червоного Хреста, вислану з рамени Директорії, і всїх членів запроторено до львівських вязниць, а гроші в сумі кількох міліонів та санітарний віз скофіскoвано. Тимчасом ми все більше довідуємо ся, що на всї тї злочини, на винищенє Українців, французьке правительство дало армії Галлєра вільну руку у східній Галичинї.

СІЧОВА ВІДОЗВА

ДО ВСІХ ВІДДІЛІВ СІЧОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНЦІВ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ, ДО ВСІХ СІЧИЙ І СОКОЛІВ, КЛЮБІВ, ТОВАРИСТВ І БРАТСТВ, ВЗАГАЛІ ДО ВСІХ ЩИРИХ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ.

Український Народе в Америцї!

Наспіла для нас остання хвиля взяти ся рішучо до боротьби за нашу независимість. Наспів той час, коли для нас не може бути відпочинку. Прийшла хвиля, коли всї Українцї в Америцї мусять бути зорґанізовані і спільно стати в оборонї наших рідних батьків, братів і сестер там, в ріднім краю. Ми мусимо рішучо запротестувати перед цілим сьвітом проти кривди, яку нам заподіяли пани в Парижи, віддаючи нас, галицьких Українців, в ляцьке ярмо. Нам не пора вже більше кланятись та просити панів, аби нам дали самостійну Україну; ми вже досить кланялись.

Нам тепер треба орґанізуватись і бути готовими до того-самого дїла, котре роблять наші братя в ріднім краю. Нам тут в Америцї треба перше зорґанізувати ся в сильну орґанізацію, а зорґанізувавшись, будемо домагати ся від американського правительства, аби нам дало дозвіл виїхати в рідний край і стати рамя в рамя з нашими братами в страшній боротьбі за свободу і волю українського народу.

Братя Товариші!

Не помиляємо ся, коли скажемо, що кождий з нас схоче повернути в рідний край, там, де ми родились, на нашу рідну Україну; але чи схоче хто з нас поїхати і на своїй рідній земли позволити добровільно заложити на себе ляцьке ярмо? Ми віримо, що нї! Ми всї хочемо бути свобідними людьми. Тому ми, повертаючи в рідний край, мусимо бути перше тут всї зорґанізовані вже; мусимо приготовляти ся до виїзду в рідний край людьми сьвідомими і з вірою в се, що їдемо жити на вільній самостійній Українї без хлопа і пана. Хотяй її ще би не було, однак ми, яко сьвідомі люди, не упадемо на дусї, поки ще жиємо, і в нас є сила і сьвідомість, що будемо докінчувати те дїло, яке наші братя зачали.

Тому то в тій цїли **Січова Орґанізація Українців в Злучених Державах скликує ГОЛОВНИЙ СІЧОВИЙ ЗЇЗД до міста Ню Йорку, Н. Й., на недїлю і понедїлок, 31. серпня і 1. вересня (Labor Day) сего року, до галї Укр. Нар. Дому під числом 217-19 East 6th St., New York City.**

Всї Січи і всї українські товариства, братства і клюби в Америцї повинні вислати своїх представителїв на сю важну Січову раду. Кождий делеґат повинен виказати ся відповідною леґітимацією з печаткою свого товариства. Згори застеріґаємо, що головний січовий зїзд скликуєть ся в чисто національнім характері, тому всяким людям, котрі хотїлиб шкодити нарадам своїми партійними роздорами, вступ на зїзд рішучо заборонений. Гості, котрі не отримають спеціяльних запрошень, а бажалиб бути на зїздї, повинні повідомити про се головного секретаря найменьше тиждень перед зїздом. Без висше згаданого повідомленя нікого не пустить ся до салї нарад.

Адреса головного секретаря така: Oleksa Hysa, Sec'y of Ukrainian "Sich", 34 East 7th St., New York City.

Хай живе Головний Січовий Зїзд!

ЗА СІЧОВУ ОРҐАНІЗАЦІЮ УКРАЇНЦІВ В ЗЛУЧ. ДЕРЖАВАХ:

Іван Бойко, атаман
Олекса Мерещак, скарбник
Олекса Гиса, писар.

ЗНАЧІНЄ ЗАХІДНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В НАШІЙ ІСТОРІЇ.

Відколи зачалась українська історія, відтодї була київська земля осередком українського житя. Тут повстала київська держава Рюриковичів, тут у Києві був політичний і торговельний осередок великих просторів східної Европи.

Коли за Володимира Великого сформувалась остаточно київська держава, то вона обіймала великі простори, так що під сим оглядом стояла вона на першім місци між европейськими державами.

Але власне тому опанованє таких великих просторів не було легкою річию. Населенє було розкинене на великих просторах і його не легко було удержати в тїснійшій звязи. Нічого дивного, що київська держава розпалась на поодинокі частини. Сї частини, хоч політично звязані з собою, виріжнялись все таки між собою і кожда з них мала свої окремі інтереси. Північно-східна частина України вязала ся з московськими землями, полуднево-східна стояла під впливом наїздів турецьких орд, північно-західна Україна була тїсно звязана з білоруськими землями, а полуднево-західна часть мала до дїла з Польщею й Угорщиною.

Ся полуднево-західна часть України виступає в часї політичної незалежности України у видї Галицького князївства, яке злучене в XIII. столїтю з Волинським князївством обіймає тим способом цїлу західну часть України. Се землї, звісні в історії під назвами: Галичина, Буковина, Волинь з Підляшем і Хлмщиною. До них можна ще зарахувати нинішну Бесарабію, яка теж стояла в тїснім звязку з Галичиною і Буковиною.

Отже ся західна часть України відграє важну ролю в історії України раз тому, що тут найвиразнійше видко західні впливи, а спеціяльно польські, а друге тому, що сї землї були, так сказатиб, охороною для центральної України перед напливом західних сусідів.

В X. столїтю сї землї належали до Київської держави, але в XI. столїтю часть сих земель, а власне так звані Червенські городи дістали ся два рази під польське пановане. Се було наслідком того, що польські князї використали княжі міжусобиці.

Але ся перша анексія українських земель Польщею не мала великого значіня, бо польське пановане тривало на сих землях дуже коротко, тай зрештою в другій половині XI. столїтя Червенські городи (Галичина) прийшли назад у звязь з Київською державою, і тут повстало три князївства: Перемишльське, Теребовельське і Галицьке, які опісля злучили ся в одно Галицьке князївство. Се Галицьке князївство було найважнійшою політичною орґанізацією на західній Українї, бо Волинська земля аж до початку XIII. столїтя була подїлена на кілька князївств. А разом з тим сповняло воно важне завданє: не допускало до анексії української землї сусїдами. Битва перед Перемишлем в 1099 р. і битва під Ярославом в 1425 р. були побідами над Угорщиною і се мало такі наслідки, що Угорщина не могла запанувати над Галичиною. Таксамо не допустили галицькі князї до польської анексії і потрафили удержати західну границю Галицького князївства, яка йшла поза Сян так, що Ярослав і Перемишль були в українських руках, і заходили далеко на захід, обіймаючи цїлу лемківську територію, яка називалась тодї Сяніцькою землею.

Таксамо зуміло Галицьке князївство удержати свою границю від волоської сторони. Границя йшла тут молдавським Серетом і доходила аж до гирла Дунаю. Тим способом не тільки цїла Буковина і Бесарабія належали до Галицького князївства, але також переважна часть Молдавії.

Словом, Галицьке князївство було могучою державою, яка потрафила вдержати свою незалежність аж до половини XIV. столїтя.

Подібну ролю сповняли українські князївства, які знаходили ся на Волинській землї. Вони теж потрафили задержати свою самостійність і українську границю на заходї, яка йшла у віддаленю кількадесяти верств від Холму і Берестя.

Так тяглось до кінця XII. столїтя. В 1199 (чи 1198) р. прийшло до получення цїлої Волинської землї, зєдиненої тодї в руках князя Романа, з Галицьким князївством, і тодї зачалась нова доба в історії західних українських земель.

Се було якраз тодї, як Київ перестав бути осередком політичного житя на Українї. Центральна Україна була тодї політично розбита і знаходила ся в цїлковитім занепадї. Тимбільше важним було те, що в західній Українї повстала наслїдком полученя Галицької землї з Волинською могуча держава. Відразу видко було, що тут на заходї лежить тепер осередок українського житя. Роман і Данило, се імена могучих Галицько-Волинських князїв, які в своїй політицї не тільки йшли слїдами своїх попередників у забезпеченю українських границь від заходу і полудня, але взагалї заняли становище на українських землях, подібне до становища київських князїв від часу Ярослава Мудрого до Мстислава І. Київського.

Взагалї се був час переваги західної України над центральною і східною. Ся частина України була тодї політично найбільше сконсолїдованою. Тут у XIII. і в першій половинї XIV. столїтя найбільший добробут економічний, тут суспільне житє найбільше скристалїзоване (уложене в певні форми) з усїх тодїшних українських земель. Тут стояла і просьвіта тодї найвисше. Словом, Галичина і Волинь заняли тепер місце давної Київщини.

Се було фактом першорядної ваги, бо центральна Україна знаходилась тодї в цїлковитім політичнім і економічнім занепадї, а східна Україна, рахуючи землї на схід від Днїпра, представляла тільки останки попередного політичного житя. Тут степові орди взяли перевагу над українським житєм.

Наслїдком сього дальша доля Галицько-Волинської держави була рішаючою для цїлої України. Тільки відси можна було сподїватись політичного відродженя і зєдиненя цїлої України.

І коли в половинї XIV. столїтя Польща і Литва розібрали між собою сю державу, то се не тільки була катастрофа для Галичини і Волинї, але се була катастрофа для цїлої України. Центральна Україна (не кажучи вже про східну) не могла власними силами піднятись на ноги і вона була засуджена на упадок. І так дійсно стало ся. Через три десятки лїт після упадку Галицько-Волинської держави цїла Україна опинилась під панованєм Литви і Польщі.

З упадком Галицько-Волинської держави скінчила ся найважнійша і найяснійша доба в історії західних українських земель.

Від того часу тяжило над сими землями польське пановане цїлий час, аж до упадку польської держави. Тут насамперед впроваджено панщину, тут насамперед зачало ся переслїдуванє православних Українців. Тут польонїзація і латинїзація зробили найбільші поступи. І коли сї західні українські землї не беруть такої визначної участи в історії козаччини і гайдамаччини, як центральні українські землї, то причина сього лежить не тільки в тім, що сї землї лежали дальше від колибелї козаччини, але також і в тім, що власне сї землї найбільше витерпіли наслїдком польського панованя.

І тому цїлком річ природна, що упадок польської держави з кінцем XVIII. столїтя був визволенєм для західних українських земель, яким грозила велика національна небезпека.

XIX. столїтє, се час формованя матеріялу під будову національних і політичних орґанізмів у східній Европі. Доля західних земель не була однакова. Коли одні дістались під Росію, то инші під Австрію. І зложило ся так, що в другій половинї XIX. столїтя, коли на українське слово лягло тяжке ярмо московського правительства, Галичина і Буковина остали ся країнами, куди переніс ся центр українського житя. Галичина й Буковина зачали подібну ролю відгравати у відношеню до цїлої України, як се було в XIII. столїтю і в першій половинї XIV. столїтя.

А коли на українських землях зачав ся політичний рух в цїли збудованя своєї власної републики, то Галичина й Буковина відіграли в нїм дуже визначну ролю. Се справи занадто відомі, щоби їх тут повторяти. Буде досить зазначити те, що галицькі і буковинські січовики були найпевнїйшою підпорою для Центральної Ради протягом цїлого часу її істнованя. А коли дивимось на тяжку боротьбу, яку провадить галицька Україна з Польщею, то мусимо признати, що вона сповняє тесаме історичне завданє, яке сповнила Галичина й инші західні українські землї в часї істнованя держав Рюриковичів: оборона українських земель перед наїздом західних сусїдів.

І коли в XIII. і XIV. столїтю істнованє Галицько-Волинської держави було фактом конечним для дальшого політичного розвою України, то з певними застереженями треба тесаме сказати про теперішнє становище галицької України. І тепер галицька Україна має дуже велике значінє для політичної будови України і упадок Галичини може дуже сумно відбитись на дальшій долї цїлої України.

Наслїдком сього події в Галичинї мають першорядне значінє. Вони мабуть більшої ваги ніж події на українсько-большевицькім фронтї, бо тут власне, у Галичинї (таксамо як і на Буковинї), більше політичної зрілости і матеріялу придатного на будову держави, ніж в инших частях України.

Чим ся польсько-українська боротьба скінчить ся, покаже будучність, але історія мусить сконстатувати, що результати колишного польського панованя на українських землях є такі, що західно-українські землї, колись чисто українські землї, де польського елєменту не було, виказують тепер поважну меньшість польську. Се треба сказати про Підляше, Холмщину і деякі повіти галицької України.

З другого боку Буковина і Бесарабія, теж колись чисто українські землї, підпали у значній части румунїзації, а Молдавія, яка колись мала мішане українсько-румунське населенє, стала чисто румунською країною.

Тим способом наш західний фронт потерпів протягом столїть певні національні втрати.

І з сього боку найновійша українсько-польська боротьба має теж велике значінє. Вона рішить не тільки політичну границю між Польщею й Україною, але взагалї рішить будучий національний характер західних українських земель.

Даренко.

(„Шлях").

ЗМІНА АДРЕСИ У. Н. КОМІТЕТУ.

Канцелярія Українського Народного Комітету в Ню Йорку містить ся від 12. с. м. у власнім домі при 30 Іст 7-ма улиця.

Всї листи і посилки до У. Н. Комітету треба адресувати так:

UKRAINIAN NATIONAL COMMITTEE of U. S.,
30 East Seventh Street, : : : : New York City.

В тімсамім домі містить ся також **Українське Інформаційне Бюро.** Адресувати до Бюра так:

UKRAINIAN NATIONAL COMMITTEE of U. S.,
BUREAU OF INFORMATION,
30 East Seventh Street, : : : : New York City.

Також в домі У. Н. Комітету містить ся **Американсько-Українське Бюро (Ексчендж),** яке перейшло на власність У. Н. Комітету. Адресувати до Ексченджу так:

AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE, Inc.,
30 East Seventh Street, : : : : New York City.

УКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ І ВІЧЕ В ДІТРОЙТ, МІШ.

Українцям в Дітройт також не байдужно, що горстка імперіялістів в Парижи віддала східну Галичину під гнет ляцької неволі. Благородна душа українська і чутливе серце не замовкли на сумну вістку про ляцькі брутальні насильства і злочини, доконувані над нашим українським народом в Галичині, Холмщині й на Волини.

Відчуваючи як слід тяжку кривду, заподіяну ворогами українському народови, Українці міста Дітройт і Гемтремк, Міш., устроїли в неділю, 27. липня 1919 р., похід і протестаційне віче.

Ще перед четвертою годиною пополудни почали громадно спішити наші родимці до Гренд Сіркус парку, яко збірного місця манїфестації. При звуках своєї рідної пісні „Гей там на горі Січ іде" похід рушив з місця о годині 4.45. В поході взяло участь поверх пять тисяч Українців з Дітройт і Гемтремк, Міш. Похід попереджувала кінна поліція, за нею машерував жовнір-Українець з американської армії зі зьвіздистим американським прапором, а біля нього прибраний в чудовий народний стрій Українець, з синьо-жовтим українським прапором. Крок в крок за ними машерувало 6 жовнірів-Українців з армії Злучених Держав, які щойно вернули з поля бою у Франції. Відтак поступали члени комітету під проводом свого голови д. Т. Починка, а за ними музика, яка раз-у-раз грала українські маршові пісні. За музикою машерував більший відділ хлопців і мущин в українськім однострою, а за ним прибрані на біло шкільні діти в синьо-жовтих шапочках. За дітьми машерував відділ дівчат і женщин в українськім однострою, а дальшу часть походу творили женщини і мущини. Конець походу замикали гарно прибрані в народні відзнаки автомобілі, котрими їхали женщини з маленькими дітьми. В рівнім віддаленю здовж походу несено американські й українські прапори і написи в англійській мові.

Найбільшу увагу звертали чужинці на написи, з котрих довідувались про ціль демонстрації. Машеруючи головними улицями міста, похід прибув о годині 5.30 Сент Андрю галї на протестаційне віче. Тут небаром д. Т. Починок отворив віче. До президії віча увійшли: д. П. Пуцило яко голова, а дд. І. Братусь і А. Блащук яко секретарі віча. По відограню оркестрою українського гимну „Ще не вмерла Україна" голова віча покликав на першого референта о. М. Гурянського.

„Кождий нарід — почав шановний референт — повинен сам рішати про свою приналежність, як сказав президент Злучених Держав, Вілсон. Найбільше радів зі слів президента Вілсона український нарід. Радів поневолений український нарід, бо надіяв ся, що й він отримає право рішати сам про свою приналежність. Вслід затим почав український нарід організувати свою народну републику. В межичасі державні мужі голосили перед сьвітом, що війна ведеть ся в обороні поневолених народів; а приїхавши на мирову конференцію до Парижа, наговорили, накричали, пястуками один другому нагрозили, вкінци погодились і відїхали домів.

„Війна скінчила ся, а українському народови заподіяно тяжку кривду. Головна рада в Парижи, не питаючи волі українського народу, віддала східну Галичину Ляхам (на салї загремів сильний протест з грудий вічевиків проти головної ради), Буковину Румунії, а угорську Україну Чехо-Словаччині; більшу часть України заняли московські большевики". (Проч, проч з большевиками! — залунало вдруге).

Вертаючи в минувшину нашого народу, референт з чутем змалював мартирольогію українського народу від найдавнійших часів аж до останних днів.

„Не надіймо ся від нікого справедливости — говорить дальше референт. — Числім лише на свої власні сили, бо сьвіт числить ся нині зі сильним. Розуміймо, що воля наша лежить в нашій власній силі, в нашій організації. І коли би вороги виділи, що в нас сила, вони не віддавали би нас в чуже ярмо. Однак мимо сього не упадаймо на дусі і не засипляймо теперішної хвилї. Ми мусимо воскресити в серцях наших віру і надію, що жити будемо свобідно. А покищо ми мусимо крикнути перед сьвітом, що ми не годимо ся на кривду, яку заподіяла нам мирова рада в Парижи. Протестуймо всі і всюди проти Польщі, Румунії і других наших ворогів".

Звертаючись до українських материй, шановний референт накликує: „Від нині не вчи вже більше своєї дитини молити ся о „хліб наш насущний", але о свободу і щасте для України! Не води своєї дитини по чужих театрах, але використай сей час на читане своїй дитині історії рідного народу! Нехай в твоїй хаті на стіні побіч американського зьвіздистого прапора не бракне синьо-жовтого українського прапора! **Вчи свою дитину любити свій рідний, синьо-жовтий прапор!** Вщіпляйте в серця ваших дітий горячу любов до тих могил, в котрих спочивають поляглі борці за волю України. Наш клич: **пімста і смерть ворогам, котрі напосілись нас знищити!"**

Буря оплесків нагородила бесідника за його палку промову.

Відтак виступив мужеський хор тов. ім. Івана Котляревського з Гемтремк, Міш., і під батутою д. Д. Атаманця досить поправно відсьпівав „Гамалію", за що вічевики нагородили його оплесками.

Другим бесідником був д. Т. Починок. Він з чутем змалював трагічне положене українського селянства під режімом Леніна й імперіялістичної Польщі. Вказав рівнож на погану роботу наших так званих комуністів в Америці.

„Під хвилю, — говорив бесідник — коли українське селянство під проводом Семена Петлюри боронить своїх земель перед наїздом Леніна, то наші так звані комуністи в Америці збирають фонди для Леніна, помагаючи йому в той спосіб до решти здоптати українських селян і робітників на Україні. Підчас коли на розказ Москви большевики палять, рабують і руйнують цілий доробок українських селян і робітників, то наші так звані большевики старають ся вмовити в людий, що Ленін визволяє Україну з рук буржуазії. (Проч, проч з ними! — залунало з грудий вічевиків).

Відтак шановний бесідник перейшов до становища алїянтів супроти України.

„Самоозначенє народів зігноровано. Імперіялісти в Парижи будують історичну Польщу коштом українського народу. Тісамі імперіялісти в Парижи виставляють нині польську аристократію, яка за зрабовані гроші з українських бідних селян валяєть ся нині по парижських готелях і бруках. Імперіялістична Польща, котра підчас війни вязала ся з Німеччиною й Австрією, тасама Польща дістає дозвіл і поміч від алїянтів, аби рабувати й убивати українське населене в Галичині. Тасама польська батярня, вихована тут в дітройтських коршмах і під єзуїтською реверендою, на приказ імперіялістів в Парижи допускаєть ся каригідних злочинів над українським населенем в Галичині. Нам, Українцям, яко части сорокмілїонового народу, встидно протестувати проти польської батярні. Ми протестуємо проти **тих**, котрі сю зорганізовану й узброєну в Америці польську батярню вислали в цїли загарбаня українських земель (грімкі оплески).

„І окружили вороги Україну зі всіх сторін. В тім грізнім моменті не упадаймо на дусі і не надіймо ся визволеня з Москви ані помочи від „Великої Чвірки". Вірмо в наші власні сили, а прийде час, коли самі виборемо волю Україні".

За зворушаючу до сліз бесіду шановного референта нагородили вічевики бурею довго триваючих оплесків.

Третий з черги бесідник, д. Теодор Лата, промовив до зібраних по англійськи отсими словами:

At the very moment of this gathering, thousands upon thousands of your brothers in Ukraine are being butchered by "Polish Culture Bearers," known throughout the civilized world for their infamous massacres of innocent women and children. Hundreds of Ukraine's best intellectuals, this very moment are facing the firing squad of Polish soldiers, recruited in Detroit, clad in khaki by American and French money, and sent to Europe under the false pretense to fight for "Democracy", a word which has been abused more than any other word in English dictionary.

ATROCITIES CITED.

Four thousand of Ukraine's youth, at the present moment, are suffering in terrible agony in the Polish internment camp at Wadowitze, dying under the lashes of Polish militarists, and all this because they dared to raise their voices of protest against the gross injustice and enslavement of their mothers and sisters. Unheard outrages are committed upon women and children. Churches are being pillaged and destroyed. Books in the Ukrainian language are being burned to make room for "Expansive Polish Culture." On top of all these crimes comes the decision of the Peace Conference, which ceded Eastern Galicia, a pure historical and ethnographical Ukrainian territory of about five million population, to Poland. This is a shame of the twentieth century. In the face of the principles of self-determination of peoples and the League of Nations, for which we as American citizens have fought, this act of the Peace Conference is a crime committed against humanity itself.

AIM OF PROTEST.

We have assembled here to tell the world that we are members of a nation of forty million souls, ambitious to be free in every respect. The consideration accorded us by the Peace Conference, as though we were chattels, is humiliating. Is the Peace Conference planning to build perhaps a substitute Eastern Galicia for Ukrainians, as she intends to build a substitute city of Fiume for Croations? It is the substitute statesmanship at the Peace Conference that needs substitution. The sooner the better. We protest most energetically against the Polish sovereignty, and declare that as long as enslavement of one nation by another exists, there never is going to be peace. The Ukrainian nation is determined to fight for freedom until it gets it. Ukrainians have resolved not to lay down their arms until they win complete national and industrial freedom. Until that, most solemn aim is accomplished, we shall fight any one, be it Poles or Bolsheviki, or any other foreign power. "Liberty or Death" is our motto, inscribed in the heart of every liberty-loving nation.

Бурею оплесків нагородили вічевики бесідника за його основно оброблену бесіду.

Відтак д. Т. Лата відчитав в англійській і українській мові низше наведені резолюції, які одноголосно принято і вислано до Парижа і Вашінґтону.

RESOLUTIONS

adopted by five thousand Ukrainians at the protest meeting, held on the 27th of July, 1919, at St. Andrew's Hall, Detroit, Mich.

Whereas, the territory of East Galicia, which is inhabited by five million Ukrainians and is a purely historical and ethnographical Ukrainian territory, has been occupied by the brutal forces of militaristic Poland;

Whereas, this inhuman act of Polish militarists is inconsistent with the most sacred principle of self-determination of peoples, proclaimed by President Woodrow Wilson, and also interferes with the peaceful organization and development of the Ukrainian Republic;

Whereas, the Polish military authorities are exterminating the entire Ukrainian population of Eastern Galicia by brute force—by committing wholesale executions of the intellectual class and deportation of all others who refuse to be considered an integral part of the autocratic Polish Republic;

Whereas, the Peace Conference of Paris disregarded the demand of self-determination of forty million Ukrainians by ceding the Ukrainian territory of Eastern Galicia to Poland, be it

Resolved that we, the citizens of the United States of Ukrainian descent and friends of the Ukrainian Republic, do hereby unanimously express our utmost feeling of indignation against such Polish actions. We most energetically protest against the occupation of Ukrainian territories by the Polish or any other foreign militaristic power.

Be it also

Resolved that we respectfully petition his Excellency, Woodrow Wilson, President of the United States, the Secretary of State, and the Congress of the United States, to demand of the Polish Government the immediate withdrawal of its forces from Ukrainian territory, to recognize the complete independence of the Ukrainian Republic, and to influence the Peace Conference at Paris to revise its decision in regard to the sovereignty of Eastern Galicia by ceding it to Ukraine.

Be it further

Resolved that a copy of these resolutions be forwarded to his Excellency, Woodrow Wilson, President of the United States, the Secretary of State, the Congress of the United States, and the American Peace Delegation in Paris.

Опісля мужеський хор тов. ім. Івана Котляревського знаменито відсьпівав „Ой закувала та сива зазуля". Викликаний вдруге наслідком довго триваючих оплесків, відсьпівав ще „Ми гайдамаки".

На покрите коштів манїфестації зложили вічевики $277.70, кромі сього, що ще попередно делєгати в імени своїх товариств зложили на покрите коштів манїфестації $75.00. Разом отже зібрано $352.70.

По вичерпаню програми віче закінчено відсьпіванем українського народного гимну „Ще не вмерла Україна", а одушевлені вічевики розійшлись домів.

В передодни манїфестації тутешна польська реакція докладала всяких зусиль, аби міські власти заборонили манїфестацію. Однак завдяки енергічним заходам українського манїфестаційного комітету всякі перешкоди зі сторони Поляків поборено, а манїфестація відбула ся на причуд гарно.

Андрій Блащук,
секретар віча.

Михайло Грушевський.

ПРО БАТЬКА КОЗАЦЬКОГО БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.

(Конець).

X.

Угода з Москвою.

Стоїть в селі Суботові на горі високій
Домовина України широка, глибока.
Отто церква Богданова: там то він молив ся,
Щоб Москаль добром і лихом з козаком ділив ся...

Москва довго вагала ся: бояла ся війни з Польщею, але розуміла також, що як би Польща взяла гору над козаччиною, то зараз би Хмельницького на Москву напустила. Не раз Поляки напускали козаків на Москву і тим добре давали ся їй в знаки; і сим разом на щось таке заносило ся. І конець к'нцем Москва рішила виступити проти Польщі; вже на початку 1652 р. справа ся була порішена в царській думі. Але мішати ся в сю справу Москва хотіла не инакше як тільки так, щоб Україна піддала ся під царську руку, верховну власть царя над собою признала. Хмельницький годив ся на се, бо йому хотіло ся всякою ціною втягнути Москву в війну з Польщею; на все згоджував ся, просив тільки присилати як найскорше війско на Україну, на Поляків. І от в осени, коли Хмельницький стояв на Поділю, дістав він вістку, що вже їдуть посли до нього з Москви: цар обіцяє прислати війско на весну і посилає великих послів, щоб приняти присягу від Хмельницького і від Українців. Хмельницький наказав посольству їхати до Переяслава, і сам поїхав туди.

Під новий рік приїхали московські посли — був то боярин Бутурлін, окольничий Олферев і думний дяк Лопухін*), з великим двором. Вони везли царську грамоту Хмельницькому і клейноти. Стріли їх полковник переяславський Тетеря і протопоп. На Водохрещі приїхав Хмельницький з старшиною, і Бутурлін сповістив його, що треба скликати раду, щоб на ній передати царську грамоту. Дня 8. січня 1654 р. була рада; війско рішило війти в угоду з московською державою і приняти зверхність московського царя. Потім прочитано царську грамоту — в ній цар обіцяв Україну в ласці тримати і від ворогів охороняти. Посли покликали йти тепер до церкви складати присягу. Але в церкві Хмельницький сказав послам царським наперед присягти іменем царським, що цар Україну не видасть польському королеви, буде її боронити і вільности й права українські буде в цілости тримати. Бо в Польщі король перед тим як йому присягали на вірність, складав перше таку присягу. Та бояри сказали, що Московщина не Польща, московський цар підданим не присягає, бо він самодержець; але нехай не бoять ся — цар їх не видасть і всї вільности і права оборонить і помножить.

Ся несподіванка дуже здивувала гетьмана і старшину. Не знали, що робити. Вийшли з церкви і радили ся на подвірю Тетері. Міркували — таки не можна без царської присяги. Післали до Бутурліна знову, аби таки присягнув, бо війско буде сумнївати ся і не схоче цареви присягати, як Бутурлін не присягне. Але посли московські стояли на своїм, що присягати не можуть. Довго так переговорювали ся. Нарешті Хмельницький з старшиною, побоявши ся, щоб уся справа не розбила ся через ту присягу, — аби московської помочи не стратити, сказали, що вже присягнуть так, а потім пішлють до царя, щоб він видав їм грамоту і там пообіцяв Українцям, що вони хотять. І присягли. По тім посли передали Хмельницькому клейноти і дари: дорогоцінну булаву, хоругву, дорогий золототканий кафтан, шапку і соболині міхи (їх московське правительство тоді давало як гроші, бо само збирало ними податки з народів сибірських).

Потім посли почали приводити до присяги козаків і нарід український, по городах і селах. А Хмельницький з старшиною став виряджати послів до царя і виробляти їм наказ, чого мають просити для війска і для України. Поїхав військовий судія Богданович і полковник Тетеря з великим двором. До Москви приїхали в перших днях марта. Цар приняв їх з великою честию. Посли передали йому грамоту Хмельницького, гетьман в ній висловляв утїху, що Україна прийшла в союз з Московщиною і під зверхність московського царя; просив, аби цар потвердив права і вільности українського народу — як царські посли обіцяли, що дасть їм права більші ніж мали за князів давних і за королів польських. Потім українські посли виложили перед боярами, чого хоче гетьман і війско Запорозьке. На підставі того уложено було так звані „статї Богдана Хмельницького", що потім цїле століте брали ся за підставу українського житя: які зміни потім не виходили, як не відміняли ся відносини до Москви, то все покликували ся на ті „статї Богдана Хмельницького", що по ним має все бути, і по ним нїбито все ведеть ся.

„Статї", котрі важнїйші, були такі:

Права і вільности всякого стану людий потверджують ся.

Всякі виборні уряди і суди мають свобідно відправляти ся, і нїхто до них не може мішати ся.

Гетьмана вибирає війско свобідно.

Війска козацького має бути 60 тисяч.

Гетьман має право вести зносини з иншими державами.

Не все одначе тут було, чого собі війско козацьке і люди українські бажали. Українцї хотїли, аби московське правительство зовсїм не мішало ся в українські порядки, в управу й житє; щоб на Україні не було ніяких московських начальників, а тільки самі українські, вибирані самими людьми; щоб церковні порядки ні в чім не зміняли ся, і церква українська зіставала ся, по давньому, під зверхностию патріярха царгородського, а від московського патріярха була не залежна.

Се все було не в лад московським боярам; на деякі справи зовсїм не дано ніякого рішеня, — так тимчасом полишено, як було, але нічим не забезпечено від змін на будуче; а в дечім і відмовлено. Через те пізнїйше Українцї і Москва кожде в свій бік тягнуло: Українцї хотіли розширити і доповнити ті „статї Богдана Хмельницького" новими правами і постановами, щоб московське начальство не мішало ся до українського житя. Московське-ж правительство навпаки хотіло підвести Україну під московські порядки, обсадити українські городи московськими воєводами, духовенство українське підвести під власть московського патріярха. З того потім вийшли великі свари і війни.

*) Боярин — найвисший чин в тодїшній Москві, потім окольничий, потім думні дворяни і дяки.

То виявило ся згодом, але дещо зараз по переяславській присязї почало виходити таке, що Українцям не подобало ся. Хмельницький з тим заходив ся коло Москви, щоб відти як найскорше воєнну поміч дістати на Поляків. Замісць того зараз по присязї переяславській прийшли воєводи московські в Київ, а з ними дві з половиною тисячі московських стрільців. Вони заходили ся ставити собі кріпость в Києві, для неї вибрали собі місце коло Софійського собору, на митрополичих ґрунтах. Митрополит не хотів давати того ґрунту, але воєводи йому веліли дати, бо инакше силоміць візьмуть. Митрополит хотів боронити ся, але потім побачив, що таки не устоїть ся. Поставили кріпость, поставили в ній своє війско, і тримали в своїх руках цїлий Київ, казали собі приносити ключі від міських воріт, від себе висилали людий провідувати про ворогів.

Таким чином уже зараз побіч гетьмана і полковників козачих зявили ся инші хазяї на Україні, що пильнували і самого гетьмана і всю людність українську. І таких воєводів бояри хотїли прислати й до инших значнїйших українських міст.

Митрополит не дуже хотів присягати цареви, і своїх слуг до присяги ставити, бо під його рукою зіставали ся православні в тих землях українських і білоруських, що лишили ся під Польщею: він бояв ся, щоб з того не було тим православним якого клопоту від польського правительства. Але воєводи веліли його слугам присягнути. А далї почали намовляти, щоби признав власть московського патріярха над собою.

Все се не подобало ся на Україні, і деякі побоювали ся, щоб з того не вийшло якої біди. А деякі полковники, як от Іван Богун, і зовсїм не схотіли присягати московському цареви.

XI.

Між Москвою і Швецією.

Ой біда чайцї, чайцї небозї,
Що вивела дїток при битій дорозї...

Приймаючи Хмельницького під свою руку, цар заразом порішив воювати з Польщею, щоб вернути собі землї, передтим забрані Поляками. Зараз на весну пішло московське війско на Білорусь, а за ним вибирав ся в похід сам цар, і Хмельницького просив вислати козацьке війско в поміч московському. Гетьман післав 20 тисяч козаків під начальством свояка свого наказного гетьмана (намісника свого) Василя Золотаренка і молодого та відважного полковника чернигівського Подобайла. Війску московському дуже щастило, одно місто по другім піддавало ся Москві, козаки помагали Москві, а притім забрали й під свою руку чималий шмат землї при границї українській і зробили ще один козацький полк.

На Україні цар хотів з козаками теж Поляків воювати і прислав свого боярина з війском; але Хмельницький не захотів з ним іти і ріжними річами вимовляв ся від походу на Польщу. Як передтим рвав ся з Москвою Поляків воювати, так тепер стратив охоту до московської спілки, як московський воєвода засів йому в Києві та почав на Україні рядити, як сам собі хазяїн, не питаючи ся ні війска козацького, ні гетьмана, а слухаючи тільки наказів з Москви.

Прочувши щось таке, король польський почав засилати своїх післанців і до Хмельницького, і до ріжних полковників, як от до Богуна — зачуваючи, що він не хотів Москві присягати. Але ні Хмельницький, ні старшина не хотїли ні за що вертати ся під Польщу — раді були, що спекали ся польського пановання.

Пробував король і воювати їх, але чекав з великим походом, поки прийде хан. Хан теж не злюбив дуже, що Хмельницький з Москвою звязав ся й обіцяв Полякам помагати з козаками воювати. Але він аж зимою вибрав ся Полякам в поміч і Потоцкий пішов тоді на Украіну з великим війском. Перше приняло на себе сю польську біду місто Буша на Поділю. Там засїло кілька тисяч козаків з тої околицї, не хотїли піддавати ся і боронили ся до останнього. Коли Поляки відвели воду, що охороняла місто, і пішли приступом, люди в місті боронили ся, поки було можна, а потім почали одні других забивати, щоб не впасти в руки Поляків. Про жінку сотника, убитого в тій битві, оповідають, що вона сіла на бочку з порохом і підпалила себе: не хотіла пережити чоловіка і піддавати ся ворогам. Так завзято боронили ся люди и по инших містах, а польське війско немилосерно побивало тих, що діставали ся йому в руки, і тим тільки додавало завзятя: люди боронили ся до упадку, а не піддавали ся ворогам, бо знали, що чекає їх однакова смерть і наруга. Хмельницький з козацьким і московським війском пішов на зустріч і стрів Поляків і Татар під Охматовом, коло Білої Церкви. Поляки з Татарами ударили були дуже сильно, розірвали табор козацький, і московські вояки полякали ся й хотіли тікати. Але наспів в рішучу хвилю Богун, напав з тилу на Поляків, і дав можливість Хмельницькому поправити своє війско. Оружною рукою пройшов він назад до Білої Церкви, і польське війско з великими стратами мусіло вертати ся. Не помогла Полякам і татарська поміч; Татари сказали Полякам, що як вони не можуть спромогти ся на лицїє війско, то орда їм не буде помагати, і справдї покинула їх, побачивши, що не можуть вони нічого доказати. Король, попікши ся на сім походї, знову вислав свої листи на Украіну, намовляючи, щоб вертали ся назад під Польщу; обіцяв від сойму добути, щоб селян українських увільнено від панщини, а зіставлено при самих леґеньких чиншах, позволено їм гнати горівку і варити пиво і ним шинкувати, а козакам дано права шляхотські. Але і на сї обіцянки люди не лакомили ся і нізащо не хотїли вертати в польську неволю.

Та не хотїли і боярського пановання, і так Хмельницький знову почав розкидати розумом, шукати нових союзів. Поновив зносини з султаном турецьким, обіцяв признавати султана своїм зверхником, аби той помагав йому на всіх ворогів і ханови наказав козакам помагати. З угорським князем Ракочієм на Польщу змовляв ся. А найважнїйше було, що з шведським королем прийшов до великої приязни. В Швеції настав новий король, Карло X, і той задумав і собі скористувати ся тодїшними тяжкими для Польщі часами, та загорнути собі землї польські і литовські коло Балтійського моря. На лїто 1655 р. він задумав воювати Польщу і бажав помочи від Хмельницького. Хмельницький вже давнїйше мав зносини з Шведами, а тепер прийшло до близкого союза. Швеція була Україні наручна, бо вона була далеко, до українських земель ніяких намірів не мала, щоб їх загорнути, а здавна була ворожа і з Польщею і з Московщиною, спорила ся і воювала ся з ними за ті північні землї коло моря. У Шведів можна було пошукати помочи хоч проти Польщі хоч проти Москви, як би та притисла. І шведський король заохочував Хмельницького, щоб покинув Москву, бо „Москвитяни не стерплять вільного народу", і ранїйше чи пізнїйше покасують вільности українські, поневолять і заведуть на Україні тяжкі, невільничі порядки московські. Так лякав Українців шведський король, та присягав давати їм поміч і оборону і проти Москви і Польщі обіцював, що поможе Україні стати осібною державою і всї українські землї, які вони схочуть собі забрати, їм лишить. Се дуже подобало ся Хмельницькому, і він обіцяв помагати Швеції на всіх її ворогів, навіть на Москву, як би дійшло у Шведів до війни з Москвою; тільки просив шведського короля яко мога не доводити до війни з Москвою, бо таки не хотів би острого розриву з нею.

Лїтом 1655 р. король шведський почав воювати польські землї. Він просив і Хмельницького, щоб ударив на Польщу, і Хмельницький вибрав ся походом на Галичину і дальше на Польщу. Але з ним пішов знову царський воєвода Бутурлїн, і се знову відібрало Хмельницькому охоту до війни, бо царський воєвода все зараз хотів брати під царську руку. Тому хоч погромили Потоцкого під Городком, і мали в руках Галичину, то Хмельницький таки порішив вертати ся. Зі Львова знову взяв окуп і не схотів здобувати міста, а Виговський, довірений Хмельницького писар військовий, умисно остерігав міщан, щоб не зносили ся з Бутурлїном і не піддавали ся на царське імя. І шведському королеви Хмельницький писав се, що царські воєводи хотїли забирати українські міста на царське імя і ставити там московських воєвод з залогами, а він сього не хотів, і через се перервав похід.

Тоді здавало ся, що вже Польщі зовсїм конець. Московські війска держали в своїх руках трохи не цїлу Литву. Шведам піддала ся Великопольща (північна частина Польщі) і вони заходили ся коло инших польських земель; богато Поляків піддавало ся шведському королеви, а з полудня крім Хмельницького підіймав ся ще угорський князь Ракочій, та змовляв ся з Хмельницьким, щоб забрати й поділити між собою полудневі польські землї.

Король польський знов присилав своїх послів до Хмельницького підчас його походу на Галичину, намовляючи його, щоби приставав знову до Польщі. Один з того посольства оповідає, що Хмельницький розказав їм на се славну байку свою про того господаря, що мав у хатї домашного вужа. Вуж стеріг його хазяйство від всього злого, і господар жив в достатках, а за те дбав про вужа і ставив йому їжу. Але один раз вуж хотів напити ся молока з миски, з котрої їв долї синок господаря: хлопчик ударив вужа ложкою по голові, вуж розсердив ся і вкусив хлопчика. Хлопчик закричав, прибіг господар і в запалї вдарив вужа і відрубав йому хвіст. Хлопчик умер, а вуж розсердивши ся, перестав помагати господареви, і пішло його хазяйство все прахом. Став радити ся, що йому робити, і порадили йому помирити ся з вужем. Поставив господар вужеви молока і вуж молоко випив, але таки втік потім до нори. Став його господар намовляти, аби забув злість та став йому знов приятелем. Але вуж сказав йому: приятелями вже нам не бути! Як ти побачиш мене, візьме тебе гнів за сина; а як я тебе бачу, пригадую свій відрубаний хвіст; красше нам розійти ся і жити собі кождому осібно. Так і Україна з Польщею. Колись добре було Польщі з козаками, бо ті обороняли її від усякої біди, а за се не боронено їм живити ся по далеких кутах, на Україні, куди не сягали руки „синів коронних", панів польських. Та потім Поляки стали козаків тиснути, а козаччина почала Польщу кусати. Тепер їм уже не жити разом, бо між ними лягли гіркі спомини заподіяних кривд, крови, і всяких обид. Нехай Польща відречеть ся України, дасть їй спокій, а козаки будуть їй помічні на ворогів. А з часом загоять ся ті болячки, розвіють ся ті прикрі спомини і настане колись між ними приязнь.

Поляки не послухали сеї мудрої ради і не переставали тягнути Українців живосилом назад під Польщу; тойсамий посол, що привіз ласкаві листи до Хмельницького, віз заразом і листи до хана: король кликав його воювати козаків. І Хмельницький знав, що даремно робити з Польщею згоду, бо на те, щоб випустити Україну з своеї власти, Поляки не пристануть. А Україна, закоштувавши свобідного житя, не хотїла нічийого пановання, хотїла жити на власній волї, сама собою правити. І Хмельницький з старшиною думали над тим, щоб зібрати всї українські землї в одну державу українську під протекцією Швеції, Московщини, а може й Туреччини, під протекцією котрої стояв кн. Ракочій. З Ракочієм і Швецією укладав Хмельницький в 1656 р. тісний союз против всіх ворогів і хотів дїлити з ними Польщу. З Москвою не хотів розриву, — хотів тільки, щоб вона не мішала ся в українські справи. Та й нарід український, утомивши ся довгою війною з Польщею, не хотів війни на два боки: і з Польщею, а до того ще і з Москвою; і Хмельницький се знав. Сподївав ся, що як Україна стане сильною, буде мати за собою инших союзників, тоді і Москва не буде мішати ся в її хатні справи — можна буде добре жити під царською рукою.

Тимчасом в 1656 р. так почало заострювати ся, що треба було вибирати між Москвою і Швецією — або з тим або з сим. Бо Польща, попавши в біду, почала сварити Москву з Швецією, і розсварила. Московського царя Поляки почали манити, що виберуть королем собі після Яна Казимира, і так всї землї польські й литовські зєднали ся-б з Москвою, а от Шведи тимчасом собі Польщу загортають. Довели справдї до того, що Москва з Польщею зробила перемирє, а почала війну з Швецією, весною 1656 р. Тоді московське правительство почало наставати на Хмельницького, щоб він перестав воювати з Поляками, а йшов на Шведів. А шведський король намовляв Хмельницького всїми силами, щоб покинув Москву та поміг йому воювати її.

Хмельницькому се було дуже прикро; він ні за що не хотів розривати з Швецією, тим більше, що бояв ся, аби Москва, здавши ся на польські обіцянки, не схотїла Україну силоміць під Польщу назад віддати. А з Москви прибували посли за послами і гнївали старого гетьмана своїми жаданями, щоб розірвав союз з Швецією, щоб робив у всїм так, як хотїло ся московським боярам. Старий гетьман сердячи ся відказував, що Шведів не покине ніяк, бо у нього з Шведами приязнь давна, ще з того часу, як козаки ще не були під московською опікою, і Шведи люди правдиві, всяку приязнь і слово додержують, а от цар хоче мирити ся з Польщею і козаків Полякам віддати.

Так оповідали мову гетьманську посли московські:

Особливо гнївало козаків, що до переговорів московських бояр з польськими послами не були допущені козацькі посли, вислані Хмельницьким до тих переговорів. Козаки підозрівали через се, що мабуть Поляки з боярами на Україну щось замишляють, коли від них таять ся. В осени 1656 р. була у Хмельницького рада старшинська, й Виговський, що пильнував московської ласки на будуче, оповідав воєводі Бутурлїнови, що полковники дуже трівожили ся союзом Москви з Польщею, а гетьман „скричав як божевільний і несамовитий":

— Вже, дїти, не журіть ся, я вже знаю що робити! треба відступити від царя, а підемо куди Бог звелить — не тільки у християнських володарів, а хоч і у бісурменських будемо шукати собі помочи"...

І журив ся дуже Хмельницький своєю старою головою, як йому порадити, щоб Україні запевнити лїпшу долю, не видати свого краю і народу на поталу нікому.

Чув уже, що не довго зіставало ся йому ряст топтати.

XII.

Зажурила ся Хмельницького сїдая голова,
Що при ньому ні сотників ні полковників нема:
Час приходить умирати,
Нікому поради дати...

Десяте лїто пролїтало з часу, коли малий сотник чигринський пішов проломом проти житя і людий добувати правди і волї собі і свому війску славному Запорозькому — кинув зруйноване батьківське гнїздо і пустив ся на бистру филю Дніпрову — або здобути, або дома не бути. Хвиля народного житя піднесла його високо-високо, як не підносила нікого. І десять лїт він сильною рукою тримав свій човен на верхах тих страшних рвучих филь, що в млї ока готові були пожерти його і його рідних і близких. Скільки разів приходило ся йому за той час заглядати смерти в очи, скільки разів приходило ся думати йому: „чи випливу? чи не переверне мене ся филя — фортуна воєнна зрадлива або хистка ласка народна?" Скільки разів прийшло ся йому бути і на кони і під конем! Скільки разів підіймала ся на нього буря гніву козацького, невдоволеня народного! Скільки разів пробували проти нього висунути якогось иншого охотника до булави, що постарав ся-б скинути з сїдла старого Хмеля!

І не тільки за себе, за свою голову приходило ся трівожити ся. З того часу як весь нарід український вложив у руки Богдана свої надії, жалї й страхи, назвав його своїм батьком, своїм Мойсеєм, освободителем богоданним — Хмельницький мусїв ще більше ніж собою журити ся долею свого народу, що положив на нього свою будучність, своє житє і смерть. І як тяжко було запевнити йому житє, розвій, щасте! Ніколи ні перед тим ні потім не підіймало ся навколо України такої полїтичної бурі. Польща, Московщина, Туреччина, Швеція, Крим простягали свої руки по українські землї, дивлячи ся на них як на свою здобич, бо не сподївали ся, щоб український нарід спроміг ся на самостійне житє по стількох віках поневоленя. Крим, Волощина, Угорщина виступали то союзниками то ворогами. Венеція силкувала ся втягнути Хмельницького у спілку на Турка. Цїсар німецький заходив ся мирити Україну з Польщею... І ся обстанова міняла ся раз-у-раз, наче у театрі — війни, союзи, помиреня, розриви. Полїтика зміняла ся так раптовно, що незвичайно тяжко було радити в ній. А сама розбурхана маса народна, сї сотнї тисяч козаків, ся маса селянства, що сподївала ся сповнити те, про що мріяла сама ще так неясно для себе самої! Як тяжко було тримати то все в руках, вести його за собою, стримувати від несподїваних, непоправних вибухів...

Саме особисте, домашне житє Хмельницького з сих років повне було траґедій, про які тільки деякі глухі вістки до нас долїтали. Оповідають, що він вернув собі назад ту стару коханку, що відбив йому був Чаплинський, оженив ся з нею, а потім за зраду казав її вбити, і знову потім, у третє оженив ся. Меньший син згинув під панськими канчуками, старший під ворожими кулями. І зістав ся старому батькови сам Юрась, хоровитий і недотепний хлопець, з котрим не знати було що зробити.

Таке було се житє, бурхливе, тяжке, нестерпне... Близкі люди, що бачили Хмельницького грізним, веселим, пишним, — були сьвідками і того, як лютував він як ранений зьвір в гнїві або безсилій злобі, як гризла його трівога і жаль. Часто запивав ся він сильно і довго, аби відогнати тяжкі думки, що його обсїдали, аби відірвати ся від того, що гнїтило його невідступно. Сильна, зелїзна натура зносила до часу се скажене житє, але не витримувала вже далї. Похід в Галичину лїтом 1656 р. був останним походом старого гетьмана, потім він став все більше упадати на силах і здоровлю. В 1657 р. старий гетьман уже рідко вставав з ліжка, і тільки часами міг приймати сторонних людий у себе, а московському послови воєводї Бутурлїнови казав, що збираєть ся в похід на Татар, але візьме з собою в дорогу й домовину, бо чує близку смерть.

Передчуваючи близкий конець свій, дуже журив ся Хмельницький, хто буде по нїм на гетьманстві. Не без того, що колись мріяло ся йому, як передасть він гетьманську булаву свому родови, — коли перед його очима був ще сьміливий, прудкий Тиміш. Юрасько, молодший син, мало був здатний до того, а про те не тільки батько, а богато й між старшиною і в війску бажали бачити на гетьманстві Хмельниченка. „Аби тая слава була, що Хмельницький гетьманом", казали. Аби далї сьвітило те імя, найславнїйше імя, яке було колинебудь в козаччинї.

Тим більше, що між полковниками та иншою старшиною і не було такого, на кім би спочили очи й гадки всїх як на вірнім і гіднім наступнику славного Богдана. Були між ними славні вояки як Іван Богун або Іван Нечай, були мудрі полїтики і дипльомати як Іван Виговський. Але не було чоловіка, який би з воєнним хистом і полїтичними здібностями лучив би такий вплив, мав би таку вагу і віру в людях, як Богдан. Не знайшло ся такого за цїле століте пізнїйше. І війско бояло ся, щоб між Богдановими полковниками не виникла сварка за булаву. А до того може й хотїло потїшити свого „батька козацького" на ложі смертельнім. І забажало мати по Богданї своїм гетьманом Юраська. Стара дума се так оспівує:

Ей зажурить ся, заклопочеть ся Хмельницького старая голова.
Що при ньому ні сотників ні полковників нема.
Тільки пробував при ньому Іван Виговський
Писар військовий, козак лейстровий.
Від своїх рук листи писали,
По городах по полкових по сотенних розсилали:
То сотники, полковники як їх прочитали,
Усе покидали, до гетьмана Хмельницького скорійш прибували.
То гетьман добре їх приймає, словами промовляє:
„Панове молодцї, добре ви дбайте,
Собі гетьмана наставляйте,
Бо я стар, болїю, більше гетьманом не здолїю!
То велю я вам межи собою козака на гетьманство обирати,
Буде межи вами гетьманувати, вам козацькі порядки давати".
Тоді то козаки стиха словами промовляли:
Пане гетьмане Хмельницький, батю Зинов наш чигиринський!
Не можемо ми самі межи собою козаками гетьмана обібрати,
А бажаємо від вашої милости послухати.
Оттоді то Хмельницький стиха словами промовляє:
„Єсть у мене Іван Виговський, котрий у мене двайцять лїт
[за джуру пробував,

Всї ті козацькі звичаї пізнав;
Буде межи вами козаками гетьманувати,
Буде вам козацькі порядки давати".
Тодї то козаки стиха словами промовляли:
„Пане гетьмане Хмельницький, батю Зинов наш чигиринський!
Не хочемо ми Івана Виговського —
Іван Виговський близко Ляхів мостивих панів живе,
Буде з Ляхами мостивими панами накладати,
Буде нас козаків за невіщо мати".
Тодї то Хмельницький стиха словами промовляє:
„Ей козаки, дїти, друзї!
Коли не хочете Виговського, єсть у мене Павло Тетеренко".
„Не хочемо ми Павла Тетеренка, а хочем ми сина твого [Юрася молодого,
Козака лейстрового!"
„Він, панове молодцї, молодий розум має,
Звичаїв козацьких не знає!"
„Будем ми старих людий біля нього держати,
Будуть вони його научати, будем його добре поважати,
Тебе, батька нашого, гетьмана споминати!"
То Хмельницький зачував, великую радість собі мав,
Сїдою головою поклін віддавав, сльози проливав.
Оттодї то козаки добре дбали: бунчук, булаву покладали,
Юрася Хмельниченка на гетьманство настановляли;
Тодї і з ріжних пищаль погримали,
Хмельниченка гетьманом поздоровляли.

Батьківське серце взяло гору над гетьманським розумом. Хмельницький тїшив ся ласкою козацькою, радів, що в руки синови передає булаву; хоч не тяжко було вгадати, що не молодому, слабому, недотепному хлопцеви понести її в таку важку хвилю. „До булави треба голови", казали, — а що-ж уже сказати про булаву Богданову, про гетьмановане під таку скрутну годину? Не доріс до неї Юрась, і богато халепи вийшло потім з його гетьманства.

Але Хмельницький тїшив ся, і останними місяцями пильно наставляв сина-гетьмана на всяку гетьманську справу, брав його до нарад з старшиною і чужими послами та представляв його чужосторонним послам (від послів цїсарських, що мали прощальну розмову з Хмельницьким в початках квітня, ми й знаємо, що тодї вже Юрась був вибраний гетьманом).

Останні місяці житя старого гетьмана були заняті дуже трудними переговорами з Москвою, Швецією, Угорщиною. Польський король знову прислав послів, намовляти Хмельницького, щоб привернув Україну назад до Польщі, але з автономними правами, то значить що Україна малаб уже сама правити ся собою в своїх місцевих справах, малаб свій скарб, своїх осібних міністрів (як потім сї самі посли й договорили ся з Виговським). Хмельницький не відмовляв, але самостійність українську він хотїв забезпечити не союзом з Польщею, а поза нею. Саме виробляв він союзницький трактат з Швецією, що мав забезпечити Україні в усій її цїлости політичну самостійність — щоб усї українські землї стали окремою і нікому не підвластною державою (саме перед смертию Хмельницького прибув шведський посол повновласний для уложеня сього трактату, але підписано сей трактат уже по смерти Хмельницького).

Московський посол з одного боку, а цїсарський з другого дуже наставали на Хмельницького, щоб він розійшов ся з Шведами й Уграми та не чіпав Польщі. Але Хмельницький їх не хотїв слухати.

На початку 1657 р. Швеція, Угорщина й Україна на спілку розпочали були війну проти Польщі. Угорський князь Ракочій пійшов на Варшаву, і там зійшов ся з шведським королем. Хмельницький післав київського полковника Ждановича з трома полками.

Сей похід мав визволити західну Україну від Поляків іприлучити її до козацької України. Хмельницький мав уже перед очима будучу Україну, свобідну і незалежну. Кілька тижнів перед смертию видав він свій привилей шляхтї пинського повіту (в Полїсю припетськім, на краю української землї, в теперішній губернії минській). Шляхта ся піддала ся Хмельницькому, і той надав їй ріжні права, які вона буде мати, належачи до України під властию гетьмана українського.

Але з походу прийшли невеселі вісти. Ракочія Поляки побили і напустили на нього Татар; він з біди мусів помирити ся з Польщею. А найприкрійше для Хмельницького було, що в війску Ждановича виявив ся непослух: козаки, прочувши що старий гетьман вмирає і боячи ся нової заверухи, казали, що вони не хочуть воювати Польщу проти царської волї; просили московського посла, що їм стрів ся, аби переказав се в Москві. Жданович, побачивши такий непослух і непорядок, через се завернув ся з походу.

Хмельницький був дуже тим розгнїваний і розжалений. Покликавши перед себе Ждановича, він так роздражнив ся, що вдарив його паралич, і відібрало йому мову.

По тім старий гетьман прожив всього шість днів, і 27. червня його не стало.

Ховали його пізнїйше, як зїхали ся полковники і вся старшина, і поховали в його церкві св. Ілії в Суботові.

То не чорні хмари ясне сонце заступали,
Не буйнії вітри в темнім лузї бушували,
Козаки Хмельницького ховали,
Батька свого оплакали.

Напись на табличцї в церкві суботівській показує те місце, де був похований Хмельницький, але костий його там нема: як Поляки кілька лїт пізнїйше здобули Чигрин в переходї, Степан Чарнецкий, їх начальник, казав викинути кости Богданові на глум і наругу. Та наругу і неславу зробив тільки собі і землякам своїм, тим, що наругав ся з мертвого тїла чоловіка, котрого не міг подолїти, коли він був живий.

А память Богданова зістала ся на віки живою і дорогою в війску козацькім і в народі українськім.

Нарід український не забув Богданови того добра, якого хотїв для України славний гетьман. Він оспівав Богданові дїла в піснях і думах, як нї одного з гетьманів. Він доніс сї пісні і думи до наших часів, як не доніс такої памяти нї про кого і нї про що в усій історії українській!

Його слава козацька, молодецька не вмре, не поляже
Та буде вона славна поміж друзями молодцями
Від нинї й до віку!

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Загальні збори членів У. Н. Комітету відбудуть ся в пятницю, дня 15-го серпня, о годинї 8-ій вечером в гали Народного Дому під ч. 217-219 Е. 6-та ул., Ню Йорк Сіти. Обовязком кождого члена є самому прибути і привести нового до впису в члени. Присутність всїх членів конечна, бо много важних справ є до порішеня. Окремих запрошень не висилаєсь. Тож просимо всїх щирих Українцїв о численну участь. Довідаємось богато нових і цікавих річий та порадимось як дальше нести поміч нашим братям в борбі за свободу. 95-96

ЗА У. Н. К. В НЮ ЙОРКУ:
Юліян Павчак, голова,
Василь Вінтоняк, писар,
Іван Федун, скарбник.

ДО ВІДОМА ПП. ДЯКОУЧИТЕЛЇВ В АМЕРИЦЇ.

Отсим повідомляєть ся всїх дякоучителів в Америцї, що наші збори відбудуть ся

В ЧЕТВЕР, 14. СЕРПНЯ С. Р.
о годинї 10-ій рано
в SCRANTON HOUSE,
Lackawanna Ave., Scranton, Pa.

Зборами провадити буде сьвященик, назначений Всесв. о. Адміністратором.

ЗА СТАРШИНУ ТОВАРИСТВА:
94-95 Т. Каськів.

ҐЕНЕРАЛ ПЕТЛЮРА.

Президент Української Народної Републики.

(„Берзен", щоденна ґазета, Копенгаґа, недїля, 15. червня 1919).

В „Берзен" з 5. червня надрукували ми нашу розмову з російським ґенералом **Кіцліцен,** подану яко інтервю нашим кореспондентом в Берґен про теперішного президента Української Народної Републики **Петлюру.**

Ся розмова з ґенералом Кіцліцен спонукала перебуваючу тут Репрезентацію Української Народної Републики зробити кілька епростовань, між иншими і сю, що „американська, французька, італїйська й анґлїйська військові місії, які в остатних місяцях відвідали армії Петлюри, висказали публичне своє признане для його війска за відвагу і дисципліну". І дальше пише посольство:

В артикулї називаєть ся „атамана" Петлюру раз шефом українських большевиків, то знова нїмецьким аґентом, а вкінци представляєть ся за такого, що перейшов до Колчака і Денікіна. Взагалї називаєть ся його авантурником та, мимо його слабости, бандитом. Всї сї твердженя **неправдиві.** Імя Петлюри знане кождій українській дитинї: **Він національний герой,** котрий в сих тяжких часах, які особливо українському народови приходить ся переживати через большевиків, провадить з ними страшну боротьбу. Зараз по вибуху російської революції, вже з початком 1917 р. зістав Петлюра Українськими Національними Зборами, Центральною Радою, призначений військовим міністром. І яко такий він зістав признаний тодїшним російським центральним правительством **Керенського.** Будучи військовим міністром, згуртував Петлюра числячу 2 міліони українську армію, яка одинока боронила фронт проти Нїмеччини цїлий 1917 рік. Яко українського військового міністра признав Петлюру також головнокомандуючий полудневозахідним фронтом **Брусілов,** що є загально відоме і нотоpичне.

Коли вся російська армія розвалила ся, коли большевики почали з Нїмеччиною вести переговори, одинокий Петлюра обороняв полудневий фронт, що мало такий наслїдок, що Англія і Франція вже в грудни 1917 року післали своїх дипльоматичних представників до української Народної Републики, щоби скріпити Петлюру в його розпучливій боротьбі з Нїмцями. Сїй тяжкій боротьбі Петлюри положили конець большевики, які ще в падолисті всю власть в Росії взяли в свої руки. Вони вірвали ся з великою силою на Україну, а уряд опинив ся в розпучливім положеню. Він бачив, що він не в силї держати фронт проти стоячих тодї у вершинах своєї сили Центральних Держав. А з другої сторони грозила навала большевиків. Уряд був змушений заключити з Центральними Державами мир і припоручив Петлюрі провадити війну з большевиками. Крок за кроком обороняє він рідну землю в тяжкім, смертоноснім бою з большевиками. Він був **останним,** який залишав в сїчни 1918 року Київ; він був **першим,** який в побідній боротьбі з большевиками в лютім 1918 р. увійшов у Київ; він був сей, який в березнї (мартї) 1918 р. увільнив цїлу Україну від большевиків.

На нещасте для України прийшли з побідним військом Петлюри на Україну також і Нїмцї. Зараз в квітни розігнали Нїмцї Національні Збори, бо вони вели опозицію проти нїмецького поступованя, настановили гетьманом **Скоропадського** і увязнили ґенерала Петлюру. Сїм місяців морив ся Петлюра у вязници. Аж коли вибухла нїмецька революция і в Києві зорґанізувала ся нїмецька Салдатська Рада, вона випустила його в перших днях падолиста. Зараз з першого дня орґанізує він **українське Народне Повстане** проти Нїмців і їх ставленника гетьмана Скоропадського, та хоч нїмецька армія була тодї в 250.000 мужа сильна, мимо сего, що гетьман Скоропадський зібрав много тисяч російських добровольців, які з Нїмцями били ся проти України, вдало ся Петлюрі українські хлопські маси так зорґанізувати, що за два місяцї він вигнав і Нїмців і російських добровольців разом з їх гетьманом Скоропадським.

В перших днях сїчня 1919 року входив знова Петлюра на чолї національного війска триюмфальним побідоносним походом у Київ. Але тут повторила ся історія з тамтого року. Большевики бачать, що українське війско ослаблене через тяжку боротьбу з Нїмцями, що Україна мусить провадити розпучливу боротьбу на заході з Поляками, вступають зі своїми найліпшими військами до 150.000 тисяч числом на Україну. Одинокий Петлюра обороняє знова улюблену рідну землю перед сею перевагою. Крок за кроком бєть ся він з большевиками, на кождім кроці обширної української землї проливаєть ся українська кров, але він мусить уступати ся перед перевагою. Петлюра знова останний відходить в лютім 1919 року з Києва перед большевиками. Здаєть ся, нїяке імя не є таке зненавиджене у большевиків, як імя Петлюри. **Ленін** сказав виразно на засїданю центрального комітету тамтого місяця, що армія Колчака, Денікіна і північної армії бють ся лише для сеї цїли, щоби звязати большевицькі сили, але большевики добре розуміють, що їх головний фронт се Україна, що вони не лише не відтягнуть нї одного салдата з України, але противно: з огляду на небезпеку, бо там національне повстане під проводом Петлюри чимраз більше поширюєть ся, вони хочуть свої сили на Україні побільшити.

Петлюра з українським війском був одиноким, який дотепер **перешкаджав** получити ся російським і угорським большевикам, що було би мало для Европи непредвиджені наслїдки. Ми переконані в сїм, що Петлюра не перейде анї до Колчака, який сидить тисяч кільометрів далеко в Сибіри, анї до Денікіна, що перебуває сотки кільометрів в горах кавказьких, з котрих жаден і мріяти не може, щоби могти прийти на Україну, але що Петлюра на чолї національної української армії незадовго вийде триюмфальним походом до Києва і що сей національний герой вскорцї освободить Україну від большевицької чуми і воскресить орґанізовану дійсно високо демократичну Народну Републику у всїх її етноґрафічних границях.

В кождій українській хатї повинна находитись часопись „Свобода".

ВІД СІЧОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦЇ.

ЗАЯВА-ПОКЛИК.

Отсим подаєсь до відома відділам „Січової Орґанізації" і тим прихильним товариствам, котрі заміряють висилати своїх делеґатів на Січовий Зїзд, котрий зачнесь 31. серпня, що окремих друків-повновластий не висилаєсь.

Товариства висилаючи делеґата мають виставити повновласть в імени свого товариства, потверджену урядом і печаткою свого товариства і рівночасно повідомити головну Управу о виборі делеґатів, подаючи число вибраних і копію повновласти.

Всї повідомленя о виборі делеґатів на Січовий Зїзд, мусять бути подані дотичними товариствами найдалї до дня 28. серпня на руки рекорд. секретаря Січової Орґанізації, п. О. Гиса, 34 E. 7th St., New York City.

Тож до працї братя Українцї! Зійдімсь на Січову Раду, а там порадимось в який спосіб причинитись і нам приложити цеголку до будови Храму Вільної Української Народної Републики. 95-97

Головна управа Січової Орґ.

ТОРОНТОНСЬКІ УКРАЇНЦІ ЗАТРІВОЖЕНІ ДОЛЕЮ РІДНОГО КРАЮ.

Під повисшим наголовком торонтонська (Канада) „Вікли Стар" з минувшого тижня поміщує слідуючу статю:

Тепер, коли вже мир підписаний, полїция надієть ся кождого дня повідомленя, щоби увільнити 7.000 торонтонських ворожих чужинців від реґістрованя. Вони ще доси рапортують ся в офісі реґістратора на розі Аделейд і Вікторія улиць, де одні, які добре заховувались, рапортують ся що два тижні, а ті, які не були точні, то що тижня, а навіть і частійше. Одначе вони надіють ся, що надходить конець сему обовязкови. Богато Німців, Болгарів і Австрійців задумує вернути до рідного краю подивитись на наслідки війни, які відбили ся на їх родинах і господарствах. Без надмірної неприязни ми можемо пожелати їм щасливої подорожі. Вони не є для нас.

Одначе одною народностию, яка очікує з найбільшою нетерпеливостию і заінтересованєм знесеня заборони, се Українці, звані в Канаді Галичанами і Русинами. Українців означувано або за Австрійців або за Москалів. Одначе вони не є ані одними ані другими. Зі старинною ненавистию в їх серцях до Австрії і Росії, Українців кльясовано підчас війни з одною державою або з другою.

Під теперішну хвилю Українці в Канаді є в більше небезпечній журбі ніж в котрінебудь часї за послідних пять літ. Вони також хотять їхати домів, одначе не з сентиментальних причин. Вони хотять вертати домів і поборювати Поляків, які, піддержувані алїянтами, загарбують тепер Україну і звуть її своєю.

Україна не є, як звичайно уважаєть ся, музичним інструментом. Вона є полудневою частию Росії, де Росія притикає до Чорного моря. Вона (Україна) є частию прозваною „шпихлїрем Европи" і є одною з найбогатших сторін сьвіта.

300.000 в Канаді.

В Канаді є около 300.000 Українців, з чого около 9.000 (головно робітники) є в Торонто і околиці.

Властителями одної семої части управної землі в західній Канаді є українські фармери, часто прозвані Галичанами і Русинами. В Злучених Державах їх є около 700.000, що разом робить около один мілїон на американськім континенті.

Після інформацій п. Павла Крата, пресбітеріянського місіонара, Українці в Канаді є дуже занепокоєні. Вони є демократичним народом. Україна була републикою в 12-тім столїтю, коли то в Анґлії королї й барони для вправи стріляли з луків до селянства. Одначе через ріжні прокляті причини Українців позбавлено републики, і тому, що яко народу і їх демократичних ідеалів побоювали ся всі монархії Европи, Українців різали, гнобили та розпорошували Росія, Польща, Австрія і Прусія за послідних сім столїть.

Одначе переслідуванє не вспіло знищити їх народних републиканських амбіцій. Їх є около 35 мілїонів в полудневій Росії, Галичині і Австрії. Ті, що в Америці, раділи алїянтській справі тому, що бачили в ній поконанє европейської монархістичної амбіції і дійсний промінь надії для української републики. Тисячі з них вступили до американської армії.

Одначе відтак прийшов прикрий удар. Алїянти не були прихильні українській републицї, основаній на історії. Вони радше піддержували Поляків.

І тепер ґенерал Петлюра, провідник Українців і їх найважнїйша надія, є занятий у завзятій боротьбі проти французької армії, проти Поляків, проти большевиків, проти анти-большевицької армії, проти Румунії і ріжних банд німецьких грабіжників, здемобілїзованих з німецької армії, яка окупувала Росію.

Ми маємо задивляючий спектакль трикутної боротьби, в котрій польська армія, підпомагана французьким військом, поборює большевиків і Українців; Українці поборюють большевиків і Поляків. І щоби замішати се ще більше, противбольшевицька армія, складаюча ся з російської шляхти і буржуазії, поборює Українців, які також борять ся проти большевиків.

Рід ірляндської війни.

Се виглядає на суму ситуацію і торонтонські Українці не годні второпати сього. Се є певного рода ірляндська війна, і на нещастє Українці не мають келтійського темпераменту.

П. Крат побоюєть ся лиш одного: що радше ніж згодити ся на польське ярмо Українці можуть пійти з большевиками, які натискають на них крепко. В такім случаю 300.000 Українців Канади, яких найбільша часть є поважними фармерами, знова попадуть в погане сьвітло в Канаді.

Одначе до сих часів Українці не спричинили ще жадного клопоту. Вони були найменьше злобними з ворожочужинецьких вигнанців. Сержант детективів Морей, який посьвятив богато часу чужинецькому питаню в послідних пятьох лїтах, заявляє, що вони не спричинили жадного клопоту, з виїмком проступків з несьвідомости.

Їх замітна історія.

В історії перший раз згадує про Українців Геродот, а в 600 літ перед Христом їх означувано за Скитів, торгуючих з Греками і Персами. Вони були хороброю расою, інтелїґентною і темнявої цери. Вони процвитали в богатім краю. Десь приблизно в 7-мім столїтю по Христі одно племя Українців, прозване Русь, підбило всі инші племена і зачало поширювати ся в північнім напрямі аж до країв, що тепер є Росією, підбиваючи Фіняндців і Монголів. В тих часах підпадали під грецький, або византійський вплив, який поширяв ся на північ з ними. Відтак в 12-тім столїтю на Европу напали татарські і монгольські орди, несучи з собою знищене, і відтяли українські племена від тих на півночи, так що північні зістали ізольовані від полудневих, а полудневих знова виперли наїзники аж до берегів Чорного моря. Українське народне житє убито на 200 літ. Колиж польські королї і князї в 16-тім столїтю зачали посувати ся на схід і татарське правлїнє ослабло, на своє здивованє вони (Поляки) відкрили **Українську Републику** з вибираним ґетьманом, начальником, або президентом. Републики і королївства вели війну між собою лїтами. Українці остаточно побідили около 1650 р. і, вигнавши Поляків з України, відзискали контакт з давними „свояками", котрих від них відтяли Татари. Одначе Українці застали сих „свояків" змішавших ся з Фінами і Татарами. Ся мішанина (Москалї) встановила деспотизм під царем. Українці рішили увійти в союз з Московщиною, аби ратувати себе від Польщі, яка мала сьвяту римську імперію за собою. А знова Московщина, по союзі, побоюючись републиканських ідей і духа Українців, наважила ся знищити український дух. І в році 1773 цариця Катерина II. наложила московську февдальну систему на Україну. І так від тих часів аж дотепер історію і мову України держано живу в тайних місцях, помимо умисних перекручувань історії і фальшивого навчаня, видуманого Москвою та піддержуваного иншимм монархіями Европи.

Так отже наші місцеві Українці слідять за Петлюрою з великим патріотичним заінтересованєм. Чи зможуть Поляки знова взяти давне верховодство над Україною? Чи погружать її большевики? Або чи Петлюра вдержить ся проти них всіх і переведе перші вибори по богато сотках лїт?

Торонтонські Українці, реґіструючі ся і не реґіструючі ся, мали кілька днів тому велике віче і вислали телеграму до Ллойда Джорджа, жадаючи від нього, щоби він не допустив, аби королї забирали землю першої републики новітних часів.

ПЕРШИЙ ВІДПУСТ

в першій в Америці руській парохії в Шенандоа, Па.

НА ЛЕЙБОР ДЕЙ

Сей перший 7-дневний відпуст в Шенандоа, Па., жертвуємо Господу Богу за спасене всего нашого дорогого Руського народа від лютих ворогів, на возсоединене, згоду і любов як тут в Америці, так і в краю в одну Божу сьвяту єдину велику родину, на спасене наших душ і на славу Господа Бога, нашої матери Св. Грек. кат. Церкви і нашої дорогої вітчини св. Руси-України. 94-103

Що дня почавши з днем 1-го септембра в протягу 7 днів будуть правити ся по три Служби Божі в Руській Греко-Катол. Церкви св. Арх. Михаїла, corner Oak i So. Chestnut Street, Shenandoah, Pa. і Вечірни.

Длятого Церковний Комітет і всі члени парафії запрошуємо на ВІДПУСТ всїх дооколичних Впр. і Всеч. ОО. Духовних, всі дооколичні парафії, Братства, Сестрицтва, Товариства і весь наш дорогий руський народ.

З нами Бог!

Слава Ісусу Христу!

Церковний Комітет.

ДЕРЖАВНИЙ УРЯД ПОСЕРЕДНИЦТВА ПРАЦІ

(United States Employment Service)

Департамент Праці оголосив власне рапорт Державного Уряду Посередництва Праці („Юнатед Стейтс Емплоймент Сервіс") за весь час його діяльности, значить від початку 1918 до 30. червня 1919 року. Оголошена статистика показує також відносини на ринку праці за тих послідних 18 місяців, а власне постійний і скорий зріст заробітків у воєнних місяцях та зростаюче безробітє по підписаню розему і підчас військової й промислової демобілізації.

Від 1. січня 1918 до 30. червня 1919 р. в державних бюрах посередництва праці записало ся за роботою 7,108.655 робітників. З того числа 6,446.294 було вказано місце, де можуть дістати собі роботу, а 4,955.159 справді роботу дістало. Можливо що й більше, одначе бюра записують яко поміщених тільки тих робітників, котрі прислали устне або письменне повідомлене, що роботу дістали. Жінки творили 20 процент з числа всіх, що шукали заняття через державні бюра посередництва праці.

З мало не пять мілїонів робітників найшовших роботу лише 23 процент були некваліфіковані заробітники. Кваліфіковані і спеціялісти творили 77 процент загального числа. В марті сего року, коли вже діяльність державної організації була обмежена браком фондів, тому у звязи з стейтовими і місцевими просьвітними інституціями почала була нову акцію професіональної науки для некваліфікованих робітників.

Діяльність Державного Уряду Посередництва Праці розкладає ся на два періоди: час війни від січня 1918 до кінця листопада 1918, і час відбудови від грудня 1919 до кінця. В першій половині треба було перше всего шукати людий, в другій заняття.

В часі війни 3.432.997 осіб зголосило ся за роботою і з них 2,698.887 її дістало, переважно у воєнним промислі. Найбільше праці і найбільша потреба робітників була в листопаді 1918 року, коли воєнний промисл гонив усею парою. В тім одним місяці бюра повели на роботу звиш пів мілїона (558.469) осіб. В грудни уже станула велика часть воєнного промислу і почала ся демобілізація війска.

За час по війні цифри показують, що 3,432.997 осіб записало ся за роботою, а 256.272 повідомили бюра, що її дістали. В те число входить 513.604 жовнірів і моряків. Початок промислової і військової демобілізації мало зменьшив число зголошень за занятєм, але мав той наслідок, що занятя стало меньше і почало ся безробітє.

Скільки роботи було підчас війни, показує ся з того, що за чотири місяці від серпня до листопада 1918, компанії шукали 6,017.885 робітників, тоді як за роботою шукало лише 2,-126.180 осіб. В одним місяци листопаді підприємці зголошували ся за 1,724.943 робітниками.

Найтяжше безробітє за той час було в половині місяця мая. Від того часу відношене поправило ся і вирівнує ся і є вигляди, що в найблизшім році буде знов надвишка роботи.

Аж до кінця марта сего року Державний Уряд Посередництва Праці складав ся з приблизно 900 бюр посередництва. Окрім того були окремі бюра для женщин, рільничих і докових робітників і т. п. З кінцем марта з браку фондів прийшлось обмежити цілу діяльність до 425 бюр. Так як конгрес не признав дальших кредитів на їх ведене, то з днем 1: липня мали бути закриті всї офіси. Одначе піддержка з боку дозволяє провадити далї кількасот бюр, до того часу, поки конгрес не ухвалить закона (Нолен-Кенйон Біл) про постійне державне посередництво праці.

Окрім правильних бюр праці державна організація посередництва праці удержувала ся, з помочию доброхідних інституцій, торговельних палат і инших приватних організацій, яких 2.000 тимчасових бюр для вертаючих жовнірів і моряків.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА

ЙОНКЕРС, Н. Й. Мітінґ товариства „Подільська Січ", від. 8, відбудеть ся дня 17. серпня. Сей мітінґ є дуже важний. Котрий член не явить ся, заплатить кару. — Г. Скробач, Н. Турчин . Лабойда.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 42, подає до відома, що мітінґ відбудеть ся в неділю, 17. серпня, о 2-гій годині пополудни. Маємо дуже важні справи до полагодженя. Кождий член повинен явити ся на означений час. — М. Припхан, предс.; І. Харко, кас.; Д. Смеркло, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Отсим повідомляєть ся членів тов. „Вільна Україна", від. 152, що мітінґ відбудеть ся в середу, 20. серпня с. р., о годині 7.30 вечер, в гали церковній при Корт стр. Присутність всїх членів конечна. Члени залягаючі з вкладками мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разї будуть суспендовані. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — І. Настюк, заст. предс.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Повідомляє ся членів тов. ім. Івана Франка, від. 83 що слідуючий мітінґ відбудеть ся дня 17. серпня, точно о годині 12.30, в гали Укр. Амер. Горожан під числом 822 Н. Франклін Стр. Просить ся членів аби явили ся всї, а члени довгуючі щоби вирівнали свої вкладки. — М. Барщевський, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. св. Георгія, від. 239, повідомляє своїх членів що мітінґ відбудеть ся в неділю, 17 серпня, зараз по Службі Божій, в домі У. А. Горожан при Норт Франклін ул. Просить ся всїх членів, аби явили ся бо є дуже важні справи до полагодженя. Кождий член має вирівнати свої місячні вкладки. Хто би хотїв вписати ся до У. Н. Союза, просимо прибути на сей мітінґ, бо до братства будемо приймати без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Кождий член повинен припровадити нового кандидата і показати любов для своєї організації. — І. Жмутин, предс.; І. Береза, кас.; І. Сорока, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Подаєть ся до відома всім членам тов. „Єдність" від. 163, що звичайний мітінґ відбудеть ся в суботу, 16. серпня, о годині 7.30 вечер, в гали т. Ю. Лешковича 1013 Норт 3-та ул. На сей мітінґ має явити ся кождий член без огляду на якінебудь перешкоди. Будуть дуже важні справи до полагодженя. Котрий член не явить ся, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. Будеть ся приймати нових членів до товариства і до У. Н. Союза. — І. Хмелик, предс.; Т. Сорока, кас.; Н. Волос, секр.

ЮНҐСТАВН, О. Бр. св. Михаїла від. 140, повідомляє всїх своїх членів що мітінґ відбудеть ся дня 17. серпня в церковній гали зараз по Службі Божій. Будеть ся приймати нових членів без вступного. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. Буде вибір нового уряду. Всї члени мають виповнити свої довги. Котрий член не виповнить, то буде виключений з У. Н. Союза. — В. Скиба, секр.

БРІДЖПОРТ, КОНН. Тов. „Українська Січ", від. 59, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеть ся в неділю, 17. серпня с. р., о годині 2.30 пополудни, в Січовій Гали, 108 Косут ул. Кождий член обовязаний прийти і вирівнати свої залеглости, бо в противнім случаю буде суспендований. Потім щоби не нарікали на урядників, тільки самі на себе. Мітінґи нашого товариства відбувають ся кождої другої неділї по першім. Члени мають явити ся на означений час. — Т. Красіцький, предс.; К. Рубанець, кас.; М. Галькевич, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошень женитьби не приймаєсь).

ПОТРЕБА ЖЕНЩИНУ до догляду дїтий у вдівця, около Ню Йорку. В справі платнї порозумітись можна, звертаючись листовно на адресу: D. D., c/o "Svoboda", 83 Grand Street, Jersey City, N. J. 96-98

ПОШУКУЮ ЖЕНЩИНИ, якаб занялась домом і троома дїтьми. Дїти в вікї від 3-ох до 9-ть лїт. Зголоситись межи 6-ою а 8-ою годиною вечер до: ELKO SOKOLUK, 626 E. 5th Street, (5th fl. back) New York City. 96-01

Пошукую свого брата **ВАСИЛЯ ДЗЮБА,** з Городницї, повіт Гусятин, Галичина. Тому чотири роки перебував в Монтреал, Канада. Хтоби про него знав, або він сам, зволить в дуже важній справі зголосити ся до: HARASYM DZLUBA, 137 Daniel St., Woonsocket, R. I. 96-98

Пошукую свого брата **ПЕТРА АДАМИКА,** з села Ольховець, повіт Борщів, Галичина. Послїдно перебував в Міннеаполіс, Минн., відтак виїхав десь за роботою до лїсів і до днесь не маю жадної чутки про него. Хтоби про него знав, або він сам, зволить зголосити ся до: M. ADAMYK, Wilton, N. Dak. 95-97

Пошукую свою сестру **ГАФІЮ ЛАЩУК,** з села Руденка Руського, повіт Радехів, Галичина. Так само пошукую свого сусїда **Ф. КШАНОВСЬКОГО,** з того самого села. Хто би про них знав, або вони самі, нехай ласкаво зголосять ся до: S. KARLIC, 9 Brant St., Hamilton, Ont., Canada. 94-96

Пошукую своїх шваґрів, **СТЕФАНА і НЕСТОРА КОВАЛЬСЬКИХ,** з села Улюч, повіт Березів, Галичина. Хтоби про них знав, або вони самі, нехай зголосять ся до мене в важній справі. JOHN PANIKOWSKI, P. O. Box 182, Olyphant, Pa. 95-97

Пошукую своїх братів і шваґра, а се: **МИХАЙЛА ШЕВЧУК, ПЕТРА ПОЛАҐНІК і ПЕТРА САЛО,** з села Лесовець, повіт Заліщики, Галичина. Мають перебувати в Карнеґі, Онтаріо. Хтоби про них знав, або вони самі, зволять зголосити ся до: JOHN SZEWCZUK, 1124 Curry St., Chester, Pa. 95-97

Пошукую в дуже важній справі п. **ПЕТРА ШУРИЯНСЬКОГО.** Хтоби про него знав, або він сам, зволить зголосити ся до: THEODORE CHEMERYZ, 24 Hansin St., Butler, Pa. 96-8

Пошукую свого товариша **ПЕТРА ФРАНКОВСЬКОГО,** котрий працював в Повер Рівер в 1912 і 1913 роцї. Хтоби про него знав, або він сам, зволить зголосити ся до: W. CHABUN, 232 Front St., Portland, Oreg. 96-98

ПОШУКУЮ первορядного поміщканя при українській родинї зі столованєм спіданя і вечери. Заплачу після угоди. Ласкаві зголошеня слати до: M. BARAN, 5120 So. Winchester Ave., Chicago, Ill. 95-96

Пошукую своїх товаришів **ЙОСИФА і ІВАНА КРИЦУНА,** повіт Богородчани, Галичина. Хто би про них знав, прошу повідомити мене на адресу: JOHN OLEKSYN, 1141 Milwaukee Ave., Chicago, Ill. 95-96

Пошукую свого мужа **СТЕФАНА ПРОДИВОС,** з села Красного, повіт Скалат, Галичина. Чотири роки тому назад перебував в Род Айленд стейтї, відтак захорував, і як пішов до шпиталю, так і вістка про него пропала до нинїшного часу. Хто би про него знав, або Ти сам мужу, если ще живеш, прошу зголосити ся до: FRANCISZKA PRODYWOS, Box 346, Hinsdale, N. H. 92-100

ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА парохія св. О. Николая в Ст. Клер, Па., пошукує дякоучителя. Вимоги: Провадити хор, уряджувати представленя і вести школу. Платня $70.00 місячно. Посада до обнятя з днем 1. вересня с. р. Ласкаві зголошеня слати до: JOHN MISZCZYSHYN, Box 244, St. Clair, Pa. 95-97

Де є **МИХАЇЛ ДОБРЯНСЬКИЙ,** що має походити з Золочева, Галичина, в дуже важній а йому звісній справі, він сам або хто би знав його адресу, зволить написати до адвоката: O. H. DROEGE, 49 East 7th Street, New York City. 96-97

ПОТРІБНО мущини або женщини до канцелярійної працї в Вашінґтонї на протяг кількох місяців. Вимагає ся досконалого знаня мови української, польської і анґлїйської в письмі і слові. B. P., c/o "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 95-97

ДЯКОУЧИТЕЛЬ з гарним тенорoвим голосом, може управляти хором, провадити школу і уряджувати театральні представленя, концерти та проче, пошукує посади. Зголошуючі ся Всеч. оо. і парохіяльні комітети зволять подавати свої услівя та свої вимоги. Ласкаві зголошеня слати під адресою: WASYL KUZIMA, 10 Overton Terrace, Atlantic City, N. J. 96-8

Павло Рудак, з Олїєва, повіт Зборів, Галичина, котрий находить ся в італїйськім полонї, пошукує отсею дорогою за своїм братом **НИКОЛОЮ РУДАК,** котрий перебував свого часу в Гартфорд, Конн. Ласкаві зголошеня слати до: PAUL RUDAK, Prigionieri di Guerra, Reparto di Fossano, Provincia Kuneo, Italia. 96

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Інформаційні вісти з Данії.

Від Надзвичайної Диплльоматичної Місії Української Републики в Данії редакція „Свободи" одержала минувшого вівтірка отсе письмо: „Канцелярія Місії Української Народної Републики в Данії має честь подякувати Вам за переслані нам числа „Свободи" і прохає не забувати про нас надальше, бо всяка вістка з Америки є для нас дуже дорога і пожадана. Ми маємо дуже мало вісток про політичне житє в Америці. Вашу часопись ми використовуємо в сей спосіб, що цінніїші вісти пересилаємо телеґрафічно дальше. Притім пересилаємо Вам два інтервю посла д-ра Дмитра Левицького „Правда про спірну Україну" і „Політика антанти пхнула Україну й Угорщину в обійми большевизму". Посилаємо також спростоване, яке появило ся в ґазеті „Берзен", з 15. червня 1919, подане до сеї ґазети нашим пресовим бюром у відповідь на інтервю ґенерала Кіцліцена, як рівнож кілька депеш, які ми одержали від інформаційного віденського бюра, та деякі телеґрами з ріжних ґазет, подані нашим інформаційним бюром. — З глибоким поважанєм, за секретаря — Е. Паньків".

Січовики виповідають явно боротьбу з большевиками.

Січи, в котрих орґанізуеть ся найкрасша молодіж українська, стали на тій точці погляду, що московські большевики є найбільшими ворогами независимости українського народу, а тих Українців, котрі поділяють большевицькі погляди супроти України, Січовики уважають запроданцями рідної справи, зрадниками, хрунями, безхарактерниками та вкінци людьми, котрих треба на кождім кроці уважати шпигунами в українськім таборі, а яко таких треба їх безпощадно демаскувати і нищити. Січовики заявляють, що з сеї точки погляду вони не уступлять, бо уступленє з плятформи боротьби за независимість українського народу означало би ренеґатство з їх сторони. означало би зраду тих ідей, за котрі бороли ся і борять ся та кров свою проливають наші батьки і братя в старім краю. Противно — Січовики виповідають боротьбу всім так званим большевикам українським і постановляють провадити її до остаточности. Початок до сеї боротьби перша дала нюйорська Січ ім. Богдана Хмельницького, відділ 1-ший Січової Орґанізації. Нюйорська Січ скликає на неділю, 17. серпня 1919, велике січове віче до Народного Дому, і на розкидках, в котрих наклику-єть ся до численної участи всіх сьвідомих та щирих Українців і Українок, видніє заява: „Так званих большевиків на віче не просимо". Се недвозначно треба розуміти, що так звані большевики не є сьвідомими ані щирими Українцями, отже вступ на віче для них є безуслівно зборонений, а коли б появили ся на вічу і хотіли робити якунебудь колотнечу, як се вони практикують все і всюди, то Січовики зроблять з ними дуже коротку процедуру, як звичайно робить ся з хрунями.

За пять літ дорожня підскочила о 71%.

По точнім обчисленю і дослідах промислова комісія в Бостоні заявляле, що протягом війни, від серпня 1914 до серпня 1919 року, дорожня у Злучених Державах піднесла ся о 71%. Ціна деяких артикулів підскочила майже до подвійної вартости. Так приміром поживa подорожіла о 85%, а одіж о повних 100%.

В Ню Йорку пропадає місячно 300 автомобілів.

Обчисливши, що в Ню Йорку пропадає місячно пересічно 300 автомобілів, міський секретар відніс ся до всіх автомобілевих товариств в нюйорськім стейті і в стейтах сусідних, аби вони вислали своїх делеґатів на наради, як запобігти тій великій крадежи. Секретар Олівер пропонує, щоби відтепер кожда асекураційна компанія, котра обезпечує автомобілї, брала собі точний опис заасекурованого автомобіля, його фабричне число і фірму та в той спосіб допомагала властям вишукувати украдені автомобілї. Радить він, щоби в Ню Йорку отворити спеціяльне бюро для слідженя за пропавшими автомобілями. Кожда асекураційна компанія, заки забезпечить якийсь автомобіль, мусить віднести ся наперед до того бюра, аби там провірили, чи той автомобіль є куплений чи украдений.

Алябама домагаєсь девятьох повітів Фльориди.

В алябамськім соймі внесено законопроєкт, аби правительство сього стейту поробило відповідні кроки в справі мирного полагодженя границь між Алябамою і Фльоридою в той спосіб, щоби Фльорида відступила Алябамі західну частину території з повітами: Ескамбія, Санта Роза, Окалюза. Валтон, Гольмс. Вашінґтон, Калгун, Бей і Джексон. Нову границю між Алябамою і Фльоридою мала би творити ріка Апалячіколя. Майже відтята нині від моря Алябама думає в той спосіб одержати дві відповідні пристані, які нині находять ся в руках Фльориди. В законопроєкті говорить ся, щоби ґубернатор Алябами покликав до житя спеціяльну пограничну комісію, яка мала би виготовити проєкт угоди між двома інтересованими стейтами. Сподівають ся, що законопроєкт перейде майже одноголосно в алябамськім соймі та що ґубернатор сього стейту безпроволочного підпише його. Щоби однак проєкт, ухвалений вже — приміром — соймом і підписаний ґубернатором Алябами, міг стати правосильним, потрібно, щоб такасама ухвала перейшла в соймі Фльориди і щоби ґубернатор сього стейту підписав її. Колиж би Фльорида спротивила ся такій пропозиції, то Алябама віднесеть ся тоді з сею справою впрост до федерального правительства. Сподівають ся однак, що пограничний спір між двома стейтами полудня буде полагодженнй мирною дорогою.

Карнеґі помер.

Минувшого понеділка помер в Ленокс, Масс., Андрій Карнеґі, один з многих американських міліонерів, властитель сталевих фабрик у Злучених Державах, а рівночасно великий філянтроп. Помер в старечім віці, проживши 83 роки. Причиною смерти було запаленє легких. Карнеґі оставив по собі маєток в сумі 500,000.000 долярів. Його знакомі і приятелі обчисляють, що він видав у своїм житю найменьше 400,000.000 долярів на добродійні цілі, закладаючи по більших містах безплатні бібліотеки.

Ню Йорк буде мати автоматичний телефон.

Телефонічна компанія в Ню Йорку задумала запровадити з новим роком перший автоматичний телефон. Характеристичним сей телефон буде з того огляду, що до сього не треба жадної услуги. Кождий, що схоче телефонувати де би то не було, може сам получити себе з інтересованою особою.

У сих старенькйх людий любов ще не вигасла.

Минувшої суботи перед мировим судією в Ню Лондон, Конн., повінчали ся 81-літний Джеймс Ґадбі і 76-літна Катерина Куртіс, обоє з Валінґфорд. Обоє вони проводять вже свої старечі літа в заведеню для старців у Валінґфорді. Жених вже не бачить на очи від вісьмох літ, однак се не стало перешкодою для їх супружого щастя і любови. При вінчаню „молода" присягла, що буде все супроводжати свого мужа аж до хвилі смерти когось з них.

Січовики в Пітсбурщині, позір!

Отсим запрошуєсь всіх тих, котрі колись були в Січи або мають охоту вступити до Січи, на перші загальні спільні наради до церковної галі при семій і Карсон Ст., в ціли зорґанізованя великої і сильної Січи в Пітсбурщині. Час нам зорґанізуватись в одну сильну Січ, в котрій научимо ся солідарности, єдности та всі, як один, станемо проти ляцького ярма в обороні наших, народних прав. На наради запрошуєсь дооколичні Січи на день 17. серпня 1919 р.

Січова Старшина.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Польським жовнірам обіцяно по 20 морґів українського поля.

Звіт данського українського пресового бюра з 7-го липня говорить: Вже чотири дні йде у східній Галичині коло Перемишлян, на захід від Рогатина, коло Букачовець, біля Галича, Станиславова і Заліщик велика битва. Поляки кинули на галицький фронт всі свої сили з Галичини, Познанщини, з большевицького фронту цілу армію Галлера з її величезною артилерією і тенками та дивізію Желіґовского зпід Одеси. Українські становища стоять від сорок вісім годин під страшним ґрадом артилерії, особливо на відтинку Перемишляни-Рогатин-Галич. Польськими операціями руководить Пілсудский і Довбур-Мусніцкий. Польські відділи наступають у вісімнайцятьох лавах одна по другій. Українські війска борять ся, наче льви, хоч Поляків десять на нашого одного козака. Одначе наш фронт держить ся, бо до помочи нашій армії станули всі наші селяни, молоді і старі, а навіть жінки, і в страшнім бою здержують польську навалу. — Польська начальна команда оголосила своїм війскам, що як побють Українців, то будуть могли рабувати, скільки самі схочуть, а селяни-жовніри одержать по двайцять морґів землї у східній Галичині, яку відбереть ся українським селянам. Польські жовніри косять збіже нашим селянам і забирають для себе.

Українського посла в Будапешті обрабував російський офіцир.

З початком цьвітня б. р. телеґрама була донесла про арештоване українського посла в Будапешті і про сконфіскованє великої суми гроший, які належали до українського посольства. Пресове бюро при українській дипльоматичній місії в Данії, в надісланім до нас звіті, потверджує сю вістку, додаючи, що сього злочину в мадярській столиці допустив ся капітан російської большевицької ґвардії. В ночи з пятниці, 28. марта, на суботу, 29. марта, сей капітан вірвав ся до мешканя українського посла, разом з ґвардистами перевів трус, арештував посла Биберовича і забрав у нього важнійші документи та 2,000.000 корон готівкою. Зрабовані гроші капітан подїлив між себе і своїх кількох жовнірів. Тої ночи арештовано було також многих инших членів українського посольства. — Видно, що змова була уплянована й одобрена правительством упавшого Белї Куна.

Новий посол в Букарешті.

Як повідомляє пресове бюро при українській дипльоматичній місії в Данії, між Румунією і українським правительством Петлюри навязано поновно зносини. Тимчасовим послом в Букарешті, на місце ґенерала Юрія Гасенка, іменовано бувшого міністра Мацієвича.

Плебісцит на Закарпатю.

Закарпатську Україну, Угрорусь, яку на основі мирової угоди прилучено до Чехо-Словаччини, обсадили були мадярські комуністичні війска. При кінци першої половини липня Мадяри опорожнили сю територію і чеські війска знова війшли до Пряшева та инших місцевостий. З тої нагоди народний комісар закарпатських Українців при мадярськім комуністичнім правительстві, Август Стефан, відніс ся був до Клеманса з проханем, щоби на Закарпатю перевести плебісцит під доглядом невтральних властий. Після комісаря Стефана Чехи сфальшували вислід голосованя і так повстала хибна гадка, що угорські Українці хочуть бути прилучені до Чехо-Словаччини. Але комісар Стефан є також „український патріот"... Він запропонував Клемансови, аби перевести плебісцит на се, щоби переконати ся, до кого закарпатські Українці хочуть належати: до Чехо-Словаччини, чи до Мадярщини.